

Joan Valls i Jordà

100

ANYS
POEMES

CENT
(antologia)

Joan Valls i Jordà

100 ANYS
CENT POEMES
(antologia)

Joan Valls i Jordà

Edició a cura de Manel Rodríguez-Castelló

100

ANYS
POEMES

CENT
(antologia)

ALCOI
2017

© Dels textos: Hereus de Joan Valls i Jordà

© De l'antologia, pròleg i cronologia: Manel Rodríguez-Castelló

© De l'edició: Ajuntament d'Alcoi (Xarxa de Biblioteques Municipals d'Alcoi)

Maquetació: Esperança Martínez Molina

Impressió: Quinta Impresión

DL A 111-2017

Edició no venal commemorativa del Dia del Llibre 2017 i de l'Any Joan Valls

PRÒLEG

Vaja per endavant, com pertoca a un pròleg, que el que el lector té a les mans és una petita mostra antològica d'un gran poeta del segle XX. Una mostra de cent poemes, és a dir, tot just un 14,7 % dels 680 que constitueixen els vint poemaris independents en català de Joan Valls i Jordà, publicats entre 1947, any de la primera edició de *La cançó de Mariola*, i 1990, en què va aparèixer-ne pòstumament el darrer, *La rosa quotidiana*, a cura del professor Lluís Alpera. La vida del nostre autor s'estén, efectivament, entre dos fets històrics que emmarquen, si no des del rigor de les dates sí des del punt de vista simbòlic, el principi i la fi del segle XX, la Revolució Russa d'octubre de 1917 i la caiguda del mur de Berlín el 9 de novembre de 1989, ja que Joan Valls va nèixer l'1 de maig de 1917, al número 7 del carrer Sant Francesc d'Alcoi, i va morir en aquesta mateixa ciutat el 28 d'agost de 1989. La seua obra, produïda i editada regularment al llarg de més de 56 anys, és en bona part un testimoniatge d'excel·lent qualitat literària i humana, una mirada singular i profunda, d'aquell segle convuls que va conèixer el pitjor i potser també el millor de l'aventura humana, les guerres més devastadores i els més terribles genocidis però també els somnis i esperances en la lluita per la construcció d'un món més just i una vida més digna per a tothom.

La singularitat literària de Valls té molts vessants, sens dubte, i s'aferma sovint contracorrent, enmig d'adversitats de tot tipus, en un esforç constant de superació personal. El seu origen humil, que l'obliga a posar-se a treballar en una fàbrica

als 14 anys, no li impedeix desenvolupar un ofici, el d'escriptor i poeta, normalment reservat a les classes benestants, ni dotar-se d'una sòlida formació cultural i lingüística de manera autodidacta. L'esclerosi de la columna vertebral, que li causà problemes en el desenvolupament i formació del cos, condiciona una infantesa solitària i inspira alhora una vocació forta-ment viscuda a través de la qual el poeta troba el principal camí d'aprenentatge i d'afirmació personal, amb plena consciència de soledat i aïllament, reiteradament expressada en la seua poesia a través de la imatge de l'home-illa. Si bé la primera obra de què tenim notícia, *Quatre de la terra*, una peça teatral de caràcter costumista, és de 1934, les primeres passes en el món de la poesia les faria en castellà (*Sol y nervio*, 1936, i *Guirnardillas del nacimiento*, 1941), llengua que monopolitzava a l'Alcoi de l'època la literatura considerada culta. Malgrat això, en 1947, de manera autònoma i espontània (volem dir desconnectada dels incipients nuclis que al país maldaven per reconstruir la dignitat civil i una llengua i una cultura amenaçades de mort pel franquisme), Joan Valls s'edità *La cançó de Mariola*. Aquesta arriscada elecció per a un autor que havia passat deu mesos a la presó per les col·laboracions poètiques en la premsa republicana i que fins a 1953 no seria eximit d'antecedents penals, li permeté entrar en contacte amb destacats protagonistes de la resistència valencianista com Carles Salvador o Joan Fuster, publicar els seus llibres en les editorials Torre i Sicània i assentar la seua opció lingüística literària, ja fonamentalment desenvolupada en català. Així, a un ritme en ocasions vertiginós, Joan Valls i Jordà va alçant un edifici literari que compta amb almenys quaranta-nou títols, a pesar

que s'ha de guanyar la vida com a oficinista (i a partir de 1963 com a arxiver de l'Ajuntament del seu poble): 20 poemaris en català, 17 peces teatrals, la majoria del gènere del sainet fester alcoià, 10 llibres de poesia en castellà, una semblança biogràfica també en castellà del músic alcoià Gonçal Barrachina i una antologia de les seues col·laboracions poètiques al *Ciudad de Alcoy* signades amb el pseudònim Serafí. Una obra, doncs, abundant que té com centre motriu i de major exigència literària la poesia, també l'aplegada en tres antologies de poemes confeccionades pel mateix autor i pels quals va rebre un centenar de premis que l'ajudaren a passar casa i també a sufragar no poques autoedicions de llibres.

L'Any Valls, en què s'inscriu la present antologia, celebra en 2017 el centenari del naixement del nostre poeta. Fa també vint-i-vuit anys del seu traspàs. Malgrat que durant tots aquests anys el seu prestigi literari no ha parat de créixer i que la consciència que la seua és una obra cabdal és cada vegada més àmpliament assumida, la majoria dels llibres de Joan Valls estan descatalogats i són pràcticament intromissibles. Incloses les antologies que han precedit la nostra i als autors de les quals cal agrair l'esforç en la divulgació d'una obra injustament oblidada i poc coneguda: Pere Bessó (1983), Jordi Botella (1987), Lluís Alpera (1990 i 1998), Emili Rodríguez-Bernabeu (1991) i Ferran Carbó (1995). Perquè el que tota antologia pretén, també aquests *Cent poemes*, és contribuir al coneixement d'una obra a partir d'una tria que ha de servir, com un aperitiu, per obrir la gana del lector, per incitar-lo a nous descobriments en la lectura de llibres complets i de l'obra sencera de l'autor. I això, evidentment, no pallia

la necessitat urgent d'una edició solvent de l'obra poètica de Joan Valls, accessible al gran públic, sinó tot el contrari: ajuda a visibilitzar aquesta mancança, prepara en certa manera el camí per acarar-ne col·lectivament el repte.

Per a la confecció d'aquesta mostra ens hem guiat més per la idea d'utilitat –en el sentit més amunt suggerit– que pels gustos personals, que hi són, inevitablement. Fer una antologia suficientment representativa de Valls és relativament senzill perquè tens la seguretat, tries el que tries, de la qualitat del material, però també complicat si, més enllà de les pròpies preferències, busques que hi siguin presents les diverses línies creatives, temes o estructures i que els poemes elegits acosten més bé al lector l'especificitat de cada llibre i n'asseguren la cohesió interna. Tots els llibres hi són representats, si bé en proporcions distintes, perquè l'obra de Joan Valls, sempre d'una altíssima qualitat, va creixent artísticament a mesura que es desplega i va donant nous llibres en el temps, raó per la qual hi ha més poemes pertanyents als darrers llibres. També hem mirat de seleccionar peces de lectura menys exigent i referents més identificables que ens ha semblat que facilitaven l'objectiu divulgatiu de l'antologia. Hi ha també una remarcable presència de temàtica alcoiana pensant en el públic immediat a què va destinat aquest llibre i no pocs poemes que semblen acabats d'escriure perquè plantegen preguntes i temes d'estricta actualitat. En bona mesura, en això rau la qualitat i universalitat d'una obra com la de Joan Valls: les seues interrogacions i preocupacions, les seues propostes i laments, els esquinçament interns i les dèries, la rebel·lia i l'estima que expressen són els mateixos de l'home en qualse-

vol època i circumstàncies però alhora es troben ben arrelats a la història concreta que s'escenifica al clos d'aquestes muntanyes, l'univers petit d'aquesta ciutat on, a través de la mirada del poeta, pot concentrar-se la humanitat sencera.

Ens pertoca en primer lloc a les alcoianes i alcoians mantenir viva la memòria de Valls i assegurar-ne la pervivència entre les generacions més joves per consanguinitat, per veïnatge, per agraïment i responsabilitat civil. Si nosaltres preservem i escampem el foc dels seus poemes, tard o d'hora arribarà el moment en què el llegat poètic del nostre autor serà reconegut com es mereix, que aquest gran personatge de la nostra civilitat ocuparà el lloc preeminent que li correspon. A aquesta tasca vol contribuir, ni que siga modestament, la present antologia. Perquè només es defensa allò que s'estima i només s'estima allò que es coneix (o es llegeix).

Manel Rodríguez-Castelló, febrer de 2017

100 ANYS, CENT POEMES

DE LA CANÇÓ DE MARIOLA (1947)

4

Pel cingles de Mariola
vaig igual que un pelegrí.
Olc la ginesta, la sàlvia,
l'espígol i tot em diu
una rara melangia
de càntic esborradís
que grava en la pedra grisa
segles de calma. En el cim
l'àguila explora l'immens
amb son vol meditatiu.
Pels cingles de Mariola
vaig igual que un pelegrí.
Del meu gest de bruixot místic
s'ha burlat un teuladí.

[*Paisatges de serra i vall*]

En l'Alberri

Bella serra llegendària
de perspectiva suau,
allí on es llança la fona
del pastor entusiasmàt.
Allí on les mates silvestres
de les herbes odorants
són en muda simfonia
encens de la soledat.

A ple sol ets la cimera
d'esquerp paisatge serrà,
on semblen ressonar ecos
d'aquell fragor medieval,
quan era la lluna mora
repte al símbol cristià
i vibraven, sanguinàries,
les lluites a foc i sang.

Bella serra llegendària,
a qui quan et mira en el blau
no li crema l'anhel brusc
de perdre's entre els teus flancs?
On té el romer son aroma
més verge i més enlairat
i el silenci la grandesa
de la clara eternitat.
Allí un misteri de segles
sona a falla oriental:
les lluites amb la morisma

que feia setge tenaç,
i la petja d'un corser
de miracle cristià
que el Genet de Capadòcia
sobre ta pedra gravà.

[*Els mormols sentimentals*]

Alta humilitat

On té la flor del romer
son aroma més fragant;
en l'ondulada carena
de l'horitzó gris i blau;
on volen els soliguers
i va el pacífic ramat
de les calmoses ovelles
les esquelles sonant;
on els murs d'un vell castell
heura d'oblit tenen ja
i fan niu les orenetes
als merlets arruïnats;
junt al cim de Montcabrer
que s'irisa wagnerià,
allí voldria en la mort
eternament descansar.

[*Els mormols sentimentals*]

Oreneta

Capritx de revol esvelt,
tisora de brisa lenta,
mou la coloració
de l'aurora matinera.

Mosquits que viuen un dia
se sacrifiquen per ella.
Feta un arpegi fugaç,
trina curta i senyoreta.

Capritx de revol esvelt,
tisora de brisa lenta,
fa via enfilant el rumb
al seu niu d'argila seca.

[*Els mormols sentimentals*]

DE *L'HOME POT ÉSSER ÀNGEL* (1952)

El terrissaire

La forma elaborada de l'argila,
per la mà de l'artífex abillada,
té expressió de feina eternitzada
harmonitzant el fang que bé es perfila.

El terrissaire la terra vigila
acurant-la amb tendresa enamorada.
Per a l'ús de la boca assedegada
el cànter contindrà l'aigua tranquil·la.

Roda la mola de pedra. Al moment
surt l'olla tosca de bella figura.
L'albor de l'home cavil·la la ment.

Déu fou l'artesa de la criatura,
però el fang carnal és molt més dolent
que la fermesa de l'argila pura.

[*Els oficis*]

El fuster

Del boscam on la branca udola i balla
en orgies de vent i freda lluna
baixa al teu banc la fusta blanca o bruna
a fer-se als teus colps cavall de batalla.

Quan la garlopa refina i raspalla
les llenques de noguera una a una,
l'humil Sant Josep et dóna fortuna
pels tirabuixons de la borumballa.

Roure, pi, banús, alzina, olivera,
on resten arpegis de rossinyol,
celatges humits, rous de primavera.

Noble és l'ofici de fuster que esmera
la mena d'una tasca que si es vol,
per la creu i l'aladre, és la primera.

[*Els oficis*]

El manobre

Pedra i guix en amorfa melangia
has animat, manobre, per ta mà.
La matèria tosca ja volia
ésser mur per al viure de l'humà.

La rajola encavalca l'alegria
i és alta la bastida, però va
suant el cansament monotonía
i el desmai apetint el tros de pa.

Per tu les llars són nius on l'evidència
de la vida i dels vincles té saó.
Fons d'eternitat i de consciència.

Teulada, cambra, alcova i paredó
fan de la intimitat la providència
de no restar l'amor en abandó.

[*Els oficis*]

El camperol

Tu ets un bon monarca d'horitzons
i de ben conreada soledat.
Primitiu com el solc que fa fistons
a l'erm que amb ull de rella has eixarmat.

En pregar per la pluja les cançons
són cobles abrilenques de bon fat,
i albiures amb esplet d'emocions
l'esveltesa eucarística del blat.

Treball d'ordre curat en santa escola,
a ple sol, a ple vent, la camperola
tasca de suc terreny i de suor.

Que el miracle només una vegada
lliurà de la fatiga en la llaurada
al madrileny Isidre, el llaurador.

[*Els oficis*]

DE *PRESONER DE L'OMBRA* (1955)

Dubte davant l'ombra íntima

Quan el fred aïllat de la consciència
rebleix la pensa obaga amb el càlcul
de sempre.

Quan el batec del rellotge secret que tots duem al cor
ens depara el minut lúgubre de l'íntima certesa,
aleshores

una pena s'allargassa com l'ombra del xiprer,
una humida melangia d'enfollit capvespre
ens aprima l'ànima oferint-nos

l'evidència que tota vital hora d'ocell o d'arbre

és un somni suspés que tindrà música

en l'aire no alenat d'un maig que ha d'ésser lluminós
per a altre baronívol personatge de felíç

[transhumància.

Quan enmig de la multitud,
gràvid de sang unànime i fraterna,

em considere un hoste de la sort

pel lligam consanguini que em donà la terra

(vincl de Déu, no ho negue),

la meua ombra s'hi perd en l'atzar comú.

Ruïnosa ombra meua!

Nua silueta d'ímfim contacte

a la llum del fanal urbà,

i a la plaça de la general afirmació,

allí on es dirimeix

que el blat i el raïm servits a hora justa
poden alleujar la greu malaltia de sentir-se
[abandonats
i l'aigua aspergida amb paraules d'herència
tornar-nos infants de galta de préssec,
fills joiosos,
anyells blanquíssims,
jogassers colomins promesos a una mort dolça
que tinguéis fons encantat de cobla de bressol.

Però aquest camí,
aquesta benaurada melodia,
no hi és per a qui duu un llampec d'origen ivarsós
a les artèries sofrides,
a la medul·la fonamental,
a les obertes parpelles vigilants,
a l'angúnia de posseir sense remei
l'ombra que s'encarna a la dolor humana
i ompli el buit pensatiu de la nit personal.
I sóc una veu més, una més,
inclosa a la fila índia dels cosumidors d'estupefaents,
amb por que em sorprendrien el contraban
entre els folres del vestit o dins del recte,
aquest contraban que fa segles s'acumula
com un estigma, com segell d'elegit o condemnat,
però que a força d'inquirir el que som
i el que hem d'ésser després del lleuger trànsit,
obri una vasta ombra rebel·lada

consumida de vers o de silencis
en nosaltres, els narcotitzats que formem fila índia
davant Déu o l'abís desconegut.

[*Els dubtes*]

Ària blava

Pel tràngol de la sang sense riberes
vull l'ànima ancorar en la serena
pausa del cel, del mar i l'assutzena,
besllum ja sense edat d'hores primeres.

Pinya nova d'antigues primaveres,
tremolors de corall en cada vena.
I l'èxtasi fent pont envers la pena
esvelta de les coses fugisseres.

Oh pompa adolescent, pensa llunyana!
El ritme arterial és una festa.
(Mans d'anhel sota un nom d'amor suau.)

I el cor un bell ressò de branca humana
exacte entre la poma i la ginesta,
arran del just nivell de tot el blau.

[*Les àries*]

Les ales

Davall de les distàncies on el cel ens angoixa
amb fites siderals i dèdals de galàxia,
un foc pensat que esbrina orfeneses antigues
munta com l'heura viva i encén ma trista espatla.

Al dors cansat de càrregues que els atzars han fet vell
sent nàixer l'embranzida d'una pregona gràcia.
I s'assembla el meu cos a una fase melòdica
de tenebra enfollida per una set estranya.

Vosaltres no ho sabeu, hòmens, brins de platxèria,
éssers de molsa curta i boira encavallada!
Vosaltres ignoreu el miracle secret
de les ales nascudes com dos delers en flama.

Que han estat ben guanyades en el silenci blau
d'un difícil contacte d'estel i de pregària,
vivent obsessió envers l'altura verge
on s'oblida aquest món de fang sense esperança.

Vull ésser branca viva d'esbalaïda fe,
forma de núvol tènue, fugitiva frisança.
Rompre l'argila obscura de l'origen humà
amb un vol inspirat de follia callada.

[*Les solituds*]

DE GRUMET A SOLES (1958)

Puig Campana és un cimer

Puig Campana és un cimer
per a l'àguila libèrrima.
Una exacta dentellada
ha escantellat sa carena.
Baix, la mar esplaia
el seu florilegi de bromera
donant-li un pregó brillant
de serena convivència.
Àguila i peix són veïns.
Blau i gris formen bandera
de vida cara a l'immens,
de sol ample en viva festa.

[*Ritmes d'ona*]

Al ciclop d'aquest contorn

Al ciclop d'aquest contorn
li diuen Penyal d'Ifac.
Atlant de roca que s'alça
altívol cara a la mar
i cita estrelles d'horòscop
com l'àugur del litoral.
Allí la rosa dels vents
esclata de llibertat
creixent-li el pètal agut
que apunta recte a llevant.
Quin gran orgue geològic
quan l'aurora el fa vibrar!
Sant Jaume li ensuca el cim
com un do celestial
i el tobogan de la brisa
el cenyeix de dalt a baix.
Rondes de lluna en deliri
allí s'han fet immortals.
I amb llurs arpes d'aigua eterna
sirenes solen cantar
al vell cíclop de la costa,
al dantesc Penyal d'Ifac.

[*Ritmes d'ona*]

Elogi al raïm moscatell

Al cep serpentí en ramell
el gra ajunta la dolçor
per a ser gemma d'olor
en luxe de fina pell.
Suc del raïm moscatell,
daurada sang de follia,
parra de filosofia,
brou del cup de l'oratória
que ompli els calzes de la Història
amb brindis de grega orgia.

[5 elogis fruiters]

Elogi a la magrana

Tresor de màgic joiell
on l'embranzida d'abril
va multiplicant per mil
el robí dolç i vermell.
De regina és un cadell
en tendra sobirania
i en la felicitat monarquia
del planter valencià,
ofrena en sang el seu gra
clevillada d'alegria.

[5 *elogis fruiters*]

DE L'ÍNTIM MIRATGE (1959)

Rebel en solitud

Luminós de missatge, de sang trista,
esdevenint en font d'amarga queixa,
fet programa de veu en angle recte
i cantant sota el cel sempre en sordina,
jo, el darrer cavaller sens patrimoni,
enderrocat d'auguris que es compleixen
a data fixa. Jo, l'humà solatge
d'un riu que lliga vincles i jorns fàcils
i passa i passa amb ritme d'ona obscura.

Greu és el pacte de complir la norma
amb què m'empenten ratxes d'altres éssers:
el germà que acompanya la clausura
d'aquesta viva tanca de silenci,
el pare mort que encara indica el cingle
on s'han de trepitjar perseveràncies,
l'episodi que fou bes i follia
al jardí de l'adàmica evidència,
o siga, la fervor de flama intacta
que l'impuls de l'atzar i la sorpresa
esberlà em ferm instint d'àngel o bèstia.

Greu és viure tenint com astre o xifra
una arrel de consciència bella
en crit de veritable garantia.
I gravíssim parlar de raons amples:
de malvestat, de foc, de confiança,

de convenis, de pau i albes heroiques.
On proclamar la llum de la lluernia
si la confusa nit té tantes llànties?
On aixecar el llamp d'una paraula
si el món és un oneig d'altres tenebres?
On bastir un castell de gosadies
per exalçar el prec al cel que es nega?

Mentre em volta un aire de presagis,
una dissort d'adéus a moltes coses,
una febre d'artèries fallides
que afebleixen la càlida embranzida
de contemplar el món amb beneplàcit.
Ai si la criatura d'orba joia
romangués de presència i contactes!
L'esma de la flor nova és primigènia
i conté un abandó d'ales en fuga.

He despertat fa temps amb l'ull sensible,
amb el pols ben seré i amb la mesura
que necessita cada fet per ésser
eco de mi mateix sobre la zona
viva del cor. He despertat amb unghes,
amb mans d'amor, amb clams de set pregona,
i em pesa aquesta vida, aquesta força
de resistir un dol d'ossos que xoquen
amb deliri massiu i plural pressa.

No he vingut a allotjar-me en la quimera
com un ocell o un príncep de lleu falla.
He vingut a queixar-me d'un silenci

que té nom de ferida i estatura
d'absències secretes. Solidari
i amb una dèria d'humana torxa,
em vesse inútilment cara a l'obstacle
de terrenals imperis que oprimeixen
un enyor, una edat, una esperança.

Trencaclosques

S'haurien d'ordenar les meues xifres
vitals,
els meus càlculs,
els mandats quotidians
que cada aurora clamen implacables i obsedits,
tenaçment destructors,
i oblidar aquest ressò tirànic
que m'empeny, subreptici,
a la humil recerca de Déu en el pa que em guanye
amb llàgrima secreta tots els dies.

S'hauria de véncer un mur de compassions inútils
i canviar els esguards hipòcrites
en fixesa de serenor adolorida
i així reflectir la veritat.

Però, de sobte,
com un fred de medul·lar imperi,
guaita la covardia amb rostre de tendresa
i s'instal·la imbècilment al centre promovedor,
i acampa amb furs reials i amb molsa tèbia,
per a cantar-nos, domèstica,
la cançó del canari en la gàbia exacta
o la suau consuetud
dels llençols i la menja ben cuita.

Quin fàstic d'objectes fraterns
en les hores diürnes!

Quin compte d'amarga sensatesa
per defendre's de l'índex del proïsme!
Tot per esmunyir la tossa de la presència
davant els tractes seriosos i altres preceptes.
Tot per aïllar-se
sota teula i silenci pensant dòcilment
en la fi de les coses benivolgudes
i aixecant amb enyor ensorrat una queixa al no-res.

Jo pague el meu lloc de vida
el mateix que qualsevol inquilí,
el mateix que un príncep o un captaire,
amb moneda d'esclau
i amb servei de respecte humà i cívic.
Què voleu de mi? No puc rendir més.
Prou treballós
és combinar graciosament l'existència
com un burleta, complex trencaclosques.

Elegia diürna

A la finestra guaita l'ala càndida
 de l'aurora roent o el núvol tèrbol.
 És l'hora eixuta,
 l'instant de preparar-se
 per a la fusió del dia i ses consignes
 repetides.
 La dolor del matí s'obri de sobte
 amb una apegalosa indiferència.
 Ve el captiveri
 dels passos ben medits vers a la fixa
 i virtual manera de sotmetre's.
 Tal com avança el cavall de la llum
 matinera. Tal com s'aixeca
 la verge entre randes o escumes de mite,
 benèvola i avassalladora
 surt la joia calenta,
 el missatge del colom i del tramvia,
 i el sol, com una roda de recanvi
 al vehicle de Déu viatger continu.

Truquen a la finestra els greus designis
 de l'estigmatitzat que va a rendir-se.
 I s'abandona la cambra de l'íntim
 retir d'assegurança i de quimera.
 Després vénen els graons obligatoris
 convidant el carril o el chor anònim
 i sona la ciutat com un fantàstic
 orgue d'apocalíptica feresa.

Bat el cor esglaiat
pel que es deixa en cada cantó o oficina,
i l'estrall s'agermana
a la suor dels manyans i els manobres,
i al tedi de l'empleat que sembla una òliba
de fatídic esguard
rere la sempiterna finestreta.

Heus ací el ritme d'un petit catúfol
o la biografia transeünt de l'home.
Heus ací l'angoixa lenta
en provisional paraula d'esperances.
Rosegant la diada inconforme,
lluïtant contra molses i flàccids tentacles,
obeïnt el toc d'alerta
que sobtadament pot reclamar-nos
i fer de nostra ànima un número, una fitxa
o un atzar letal en altres terres.

L'home s'uneix a l'home
quasi sempre fent càlculs en la insídia.
L'esclat del pacte triomfa,
el compromís que a la fi es signa
amb tinta de les venes
o amb sang de tinters bruts.
El fàstic i el dia avancen.
No podem estroncar la llum vessada,
ni la sang dels accidents irremeiables,
ni evitar les maternitats subreptícies,
ni assegurar els vots de castedat,

ni els crims que s'incuben en els bordegassos
al brutal contacte
d'uns ulls proïsmals on el menyspreu
lluu fermament
per incògnites causes instintives.
No podem establir en brises d'hort domèstic
el concert corol·lí de la fe col·lectiva.
I llegim i sabem contar els heroïsmes
i les altes proeses:
des de la formosa transhumància d'Ulisses
fins les troballes intrínseques d'Einstein.
I aplega el dramàtic etcètera
o la intoxicació definitiva.
De bell nou repetim la pujada,
amb un batec cansat,
als graons de sempre,
cercant amb sagrat desfici
la mà submisa de l'esposa
i l'obscura, fidel rosa del somni.

DE TOIA D'OFRENA (*Poemes guardonats*) (1960)

Memòria a mossén Torregrossa

Aquell Mossén Torregrossa
del barret poligonal!
Dia vint-i-tres d'abril.
L'alba du ulleres de sang.
Un soroll de crits de guerra
dirigit per Al-Azraq
ressona en la barbacana
de la torre de Sant Marc
posant setge d'amenaça
per prendre el poble a l'assalt.

Aquell Mossén Torregrossa,
sotana de bon cristià!
Ell arengat els veïns
amb un prec d'il·luminat:
–Hi ha que véncer per la Creu
tropellies de l'Islam!
Tingau fe en aquesta data!
Amunt el cor, alcoians,
que nos empara el genet
Sant Jordi del cavall blanc!
Dia vint-i-tres d'abril.
Amaneix en un esclat
d'heroisme que la lluita
pot tindre negres senyals.

El bon Mossén Torregrossa
du el serrell avalotat
i amb gest de capdavanter
per arma ha empunyat el dall.
La campana de l'església
toca, boja, a l'arravat.
Estrena pólvora el moro
fent clavells de foc i sang.
I aquell Mossén Torregrossa
del barret poligonal,
dóna el pit davant de tots
com el millor capità.
Ja la morisma tremola
–Walí!, Walí!–. I a l'esglai
d'aquells quaranta genets
que En Jaume a Alcoi ha enviat,
clamen triomf les sagetes
del miracle celestial.
Mossén Torregrossa canta
el *Te Deum* més ressonant!
I d'aquest fet fins hui es compten
sis-cents setanta-vuit anys.

[*Triptic de la festa alcoiana*]

Prec a Sant Jordi

Cavaller del Miracle que en cèlica victòria
has vingut a l'almena cavalcant entre el blau.
Pel pàlpit d'aquest poble que venera ta glòria,
fes-nos la creu alegre i el camí més suau.

Cavaller taumaturg que empunyes la sageta
amb somrís de triomf inspirant viva fe.
Per a que puge al cel nostra pregària inquieta,
abranda l'esperança i esmena el nostre alé.

Si tan puntual fores en la gesta aguerrida,
quan Alcoi fou la presa dels verins infidels,
a l'hora del dolor sigues calze de vida,
aixopluc de bon vincle, promesa entre els estels.

Que ta faicó enlluerne amb resplandor divina
i a les blanques creences posa escut i fermall.
Sempre sigues el símbol de la creu gegantina
que oneja en ta bandera i dreça el teu cavall.

Com s'albira ta iimatge que en el zènit aflora
allunyant la morisma angoixada en rancor,
fes-te present al poble que de Tu el raig implora
per mitigar la boira del pobre pecador.

Cavaller del Miracle, irada la crinera
lluient de casc i altívol sobre el corser febril,
fes eterna la Festa que esclata en primavera
com rosa que es renova al brot del mes d'abril.

[*Tríptic de la festa alcoiana*]

A la Senyera

Ens donares el signe de l'ofrena
entre la sang i l'or del teu escut,
i ens has fet carn d'amor que ha combatut
sota el flameig heràldic que ens ordena.

L'arrel del crit antic creix i avui estrena,
en un llorer de pau, foc invençut,
car la pàtria té per atribut
els vincles de la terra més serena.

Al cim del cor tu ets la consciència,
l'escalfor d'una vasta pervivència
que flameja espigant-nos vida i blat.

El vent unànime en tu s'acarona
i el Rat Penat et posa la corona,
Senyera, feix i fur de llibertat.

DE TAST D'ETERNITAT (1960)

Ritual de tardor

La violeta assolellada
i el rierol tan grisós
on reflecteixen núvols
com espectres que diuen
de presagis llunyans,
d'hores que vindran
com mans de boira sobre les testes
i rebran els darrers
sospirs de l'esperança,
són al paisatge de la norma pensativa.
El temps despulla les joies de la flama
i la pressa del cel no té carícies.
Açò és l'harmonia tirànica de la tristesa,
l'himne total dels comiats,
les desfilades lentes de les amors
que han d'ésser pensament entre el vent
i a la nit absoluta del fonal últim
una brisa entre salzes.
Com un preludi de cendra
la tarda de l'autumne
posa una poruga teranyina
sobre el ulls.
I la vida alena a les venes
lentament,
com un prodigi rar massa benigne.

[*De vida i somni*]

Oda a l'home que treballa

Al besllum de les mèdul·les sensibles d'una angoixa,
al bramular altíssim de la sirena boja
que et crida a les bastides, als ferros, a la fusta,
a la neutra matèria que colpeja ta carn.

Al ressò adolorit dels ossos puntuals
i en les hores feixugues dels ritmes contundents,
i en la suor antiga que ungeix tota ta vida,
un clam sona i s'aixeca sord i ample com la terra.

Lenta i llarga és ta història de músculs grandiosos
i l'esguard del teu ull un dardell vers el blat,
i en la set primitiva, en la ruta diària
vas cenyint moltes tristes de costums necessaris.

El cansament remous amb les fredes estrelles
o amb el núvol panxut que passa suaument
per la trista finestra de la nau i després
mastegues el destí com una tija aspriva,
i et sents l'heroi anònim, freqüentment abatut
pel motor i la màquina o per la son tan còncava
que acumula a tes dates llarga monotonía,
posant plom a les ales d'una grisa esperança.

De xic tu no senties que la parpella es clou
al xiulet d'una tralla invisible, ignorant
el verí del guarisme que insadollable engendra
piràmides de fem o xifres positives.

De xic l'ambient era una cançó rosada,
dolcesa que penjava als filams gaudiosos
del gran guinyol del cel. Fill de daurat vestit,
endreçat d'alborada, de tendresa i col·legi.

I ara formes el vívid formiguer perennal.
I el món es delimita pel teu senyal de cíclop.
Home de gest exacte, saba humana que crea
l'arbre de la ciència que és dolor perquè és vida.

I seguiràs menant sobre la terra neutra,
cúspide de mirades però no d'alt disegni,
eclipsada ta sang per fums i roncs reductes
i ta mà valorada amb càlculs mil·lenaris.

Oh fraternals silencis que t'assetgen i et corben!
Amb ells cante la tasca de ton braç gegantí
i el meu clam s'encoratja a l'alba amb què matine
perquè treballe i sóc un alé al teu costat.

[*De vida i somni*]

Déu entre les coses

Quan veig les llars humils i llum cuines fumades
i al voltant d'una taula una parella jove
que es reparteix el pa amb bella complaença
i sols demana a Déu, per estrenar la vida,
una mica d'alé sortós i un poc de joia,
crec en les criatures que afermen el lligam
d'allò desconegut que sura entre celísties.
Quan serve els ancians en llur silenci al sol,
mastegant els moments com si fossen de bresca
—preciosos moments de comiat en la fita—,
i fumen el tabac d'un enyor callantívol,
sent que batega en l'aire quelcom més que els ocells,
sent que un respir immens posa compàs al món
i que la flor i el fruit s'esmenen en la terra
com un prodigi vast de benignes sorpreses.

He de creure que l'home és un hereu fidel,
un riu de forces pures que esmerça sabes vives,
i al seu fur germinal de prístina presència
una dúctil matèria en mans del Terrissaire,
del bon Déu que li tria esperances i cingles
per a una fi segura de repòs i d'ofrena.

Déu és entre les coses com un serf ben amable.
Ordena i concilia les estrelles i els arbres
i compta els cabritets del seu ramat tan dòcil,
i al dubte posa brases perquè sa evidència
creme perennement dins els precés últims.
Déu sap que entre les coses humanes hi ha prou tasca.

Un cel d'infinitud és només un silenci
que aplanava amb sa victòria tothom i a la fi nafra
la pèrdua de l'home mossegat a preguntes.
Per aquest motiu tens, oh Déu, l'encert d'anar
guaitant discretament els planys i les fretures,
curant de cloure els ulls dels cansats ja per sempre
i obrint-ne de novelles per revelar-te en Llum,
editant noves proves de nissaga i collita
i daurant les espigues fraternals dels llinatges.

No puc menys que sentir-te sotjar entre boirines,
i al nocturn esglaiat de les llars més humils
vas curant de la taula i del llit on traspua
l'amor humana un codi de flama inextingible.

[*Crida del cel*]

DE *PARADÍS EN BLANC* (1964)

El plor i l'estrella

Era un lligam de vaga transparència
 aquell punt lluminós vist entre llàgrimes.
 Del cel negre baixava un rajolí
 a clavar-se en els ulls de prec i febre.
 La nit a la finestra retallava
 un batec de corets il·luminats
 que l'infant ignorava però veia
 com un conhort de solituds futures.
 ¿Temps d'inici sorgint en la quimera
 amb l'esguard tremolós o l'esperança
 cercant en la celístia les fites
 on ensopeguen els humans desficis?
 La nit també es tornava criatura.
 La nit tan llangorosa i tan melòdica
 per a la gana trista de les bèsties.
 La nit espessa d'ombra i rou de gespa.
 L'infant plorava a soles i dormia
 el món de les persones i dels arbres.
 Calia a un àngel de servei bressar-lo,
 però l'oblit del cel pesava massa.
 Era allò un cop d'avís per a la vida:
 plorar a soles, liquar l'estrella
 amb l'aigua del dolor, fent suc d'estigmes
 un nocturn abandonó sense paraules.

Germanors

Entre el món que voltava aquells ulls simples
i la fruïció del crit en joia
articulat encara tènueament,
hi havia un vincle dens i un vast designi.
Però tota l'amor quallava en límits
de petitesa estricta, de senzilles
mostres vitals i qualsevol objecte
tenia lluïssors insospitades:
un ocell, una flor, una granota
portaven a l'abast de la mà oberta
la insígnia de vida que esclatava
a poc a poc, amb els graus ben mesurats
i les precises cèl·lules. L'argila
floreix en carn, com sempre. Dóna proves
dúctils on el remei de la llum obra
la concreta eclosió de nàixer
cos on la incipiència es manté inerm
i llisca per l'instint com peix atònit.
La joganera gràcia està a punt
de moure l'univers amb un gemec.
I el nen sent les obscures germanors
que un origen li brota a l'animeta.
Ell ve d'una boirina que surava
allà endins, en la mar. Ve d'un oracle
de cicles puntuals on les cigonyes
no tenen res a fer. Ve de la immensa

floresta on l'arrelam de Déu no atura
 i el batec dels estels ritmen propicis
 els cors que han d'estrenar-se a una hora fixa.
 Ve abillat de clarors i melodies
 per a fondre's a l'ordre de les coses.
 ¿Sentarà plaça de gatzara solta
 o serà, entre parets, una vigília?
 Ara el somni és un bleix de pausa càndida
 i un oli que lubrica la tendresa.
 Arraulit en la feble circusmtància
 dorm l'esdevenidor sens calendaris.
 Vindrà la gosadia i el tendó
 amb un foc de victòria a l'esguard.
 Vindrà el seny calculant forces i anhels
 i el múscul tindrà orgull de la matèria.
 El crit de rebel·lia es farà escut
 de la inconformitat. Serà la lluita,
 la febre, el trot del bisó primitiu,
 la conquesta sagnant de l'altra amor,
 la que és bocí o deler insadollable
 de carn victoriosa en dolces llunes.
 Curem l'anyell. La tempesta és llunyana.
 Gaudim la flor, l'ocell i la granota.
 Les clares germanors dels bells objectes
 facen la majestat d'aquells ulls simples.

Criatura al parc

Els ulls han descobert terra serena
i una fressa de branques a l'oratge.
¿Quin alè o quina fuita empeny i mena
l'avidesa de fondre's al fullatge?

Presència del verd, festeig massiu
de teuladins i d'èlitres sorpresos
fan la pompa a tranc d'ala de l'estiu
quallat de pluja i sestejat de besos.

El goig del gessamí renta el migdia.
Fulles i mans hi brollen fent-se amigues,
i el nen aprén lliçó de cortesia
en el tràfec curós de les formigues.

Surt la faula del sol i de la poma
que mossega –oh Adam incipient!–
amb la percepció d'un nou aroma
que al parc empaita sigilosament.

Al parc on la sorpresa de la vida
enlluerna amb un bleix d'esveltes flames.
El joc empenta a escàpola embranzida
i el saltiró joiós bull a les cames.

Hi ha a la sang un afany de llibertat
que alleugera en setí la seua pell,
i l'afalac del zèfir li ha brotat
en una lluïssor de cervatell.

I la poncella i el broll de l'estany,
i la libèl·lula de vol sinuós
el converteixen en un torsimany
que esbrina el càntic de l'ocell joiós.

El cel lluent abasta el lloc benigne
d'aquell inoblidable esclat de llum
que nacra, duplicant-li el coll al cigne,
l'estela emmirallada del besllum.

I amb l'aguda sorpresa de l'inici
l'empelta un tremolós adveniment:
l'estiu al parc té un delitós defici
que encisa amb pètals de perfum calent.

¿En quin amagatall l'anhel dormia,
l'anhel de brisa lliure i senderó?
¿En quin cau l'escomesa s'arraulia,
poruga saba de cadell nadó?

¿En quina nebulosa d'esperances
es designava l'arbre del futur?
¡Oh joc il·luminat de benaurances
que al demà serà gest de repte i fur!

Mentre, al parc el delit es torna a fer
un somni zenital d'etern oratge
i la infantesa en blanc copsa el deler
de confondre's, submissa, entre el fullatge.

DE *LES ROSES MARGINALS* (1965)

El batec infinit

Jo no sóc més que aquest mot que batega
dins el meu clos humà sense remei.
Si ahir el somni blau fou dolça brega,
avui el verb és mon ferro de servei.

Entre somni i ferida, la paraula
s'hi fa rosa secreta i el seny vol
cenyir al cor el mite de la faula
com el cant isolat del rossinyol.

Ofert al buit nocturn. Veu esmolada
que em diga de la lluita i el defici,
del neguit que incendia el pensament.

Jo sóc tan sols la lluisor frustrada
d'un instint esmolat amb sacrifici,
flama d'amor a la mercé del vent.

Dansa de la rosa

Bellesa exacta que has donat a l'aire
un centre d'esveltesa i de ventura,
i per ésser model de criatura
tornaràs a les mans del Terrissaire.

El teu ritme de càlida mesura
serà breu, però un goig d'escuma i flaire
emplenarà aquest món. Tot tindrà un caire
d'harmonia al bell pas de ta figura.

Resum ingènit de poncella tendra,
joiosa saba de fidel cor·la,
alba de carn en resplendor vivent.

Si un jorn has d'ésser sospir que s'escola,
plany de recança i avenir de cendra,
la teua dansa viurà eternament.

Foc central

De vegades m'aplega l'eco astut
del món de fora com un crit que afluixa
la meua integritat. La joventut
encara em duu sa flaire de maduixa.

Un tornaveu d'edènic averany
posa en mi la volada endolcidora,
però hi ha un fre que hi té el secret del plany
allí on la rosa és més corferidora.

Pense en el risc del foc. Si l'illa és freda
és pel celatge que com grisa seda
eclipsa la fermesa que irisà

el sol que duia tantes apetències.
Malgrat la solitud i les absències,
tota roca té un somni de volcà.

El vers fraternal

El teu règim de flauta errant alena
en paraula de sang, nit i lloança
i amb passió que cou el ritme ordena
la cadència oculta, la frisança

de voler restaurar bandera i lluna,
o ànsia estremida en vena antiga,
per cenyir la nostàlgia comuna
a la mida i el motle de l'espiga.

Retrobament lumínic, fur possible
del sentiment, saó d'experiència
pel verb missional, resurrector.

El do de la paraula inexhaurible
ha de capir els cors amb la insistència
del vers com un solc viu per a l'amor.

La vida i el cant

Per fi han conjuminat sang i destresa
el designi i el vol de cada jorn.
Esfullada damunt la vida estesa
tinc la rosa complida del retorn.

Una tàcita empenta planetària
m'ha disposat en música verbal
la llei del ritme, al cor tan necessària,
i el lliure albir de l'home temporal.

¡Oh el deler de fecunda inquietud,
naixement endreçat a la cadència
per compartir amor i sembradura!

Vaig al recer de tu, sacra virtut
de reprendre en els mots l'equivalència
del foc que crema al fons de l'escriptura.

DE *VERSOS A SARA* (1967)

I

Vaig venir del sorral on meditava
–després del camí eixorc– al teu lllindar.
Bledania i hostatge –roses súbites–
m’oferien la deu inesperada,
l’aigua suau d’amor i la tendresa
que no coneix el càlcul de les grises
aparences del món. L’amor anava
fent obra en la collita d’un missatge
novell com els verdancs de les acàcies.
Al capvespre rajaven les paraules
igual que estels nodrits de ta presència.
On estroncar pretèrites ferides
sinó al teu món de càlida corol·la?
El vèrtex en amor tenia un nom:
Sara sorgida entre espigats estímuls.

IX

Mira, Sara, el barranc que al fons del poble
on vivim aixeca ses dues puntes
de pedra vasta i viva. El poderiu
del planeta sembla que vulga occir-nos
amb cruel terratrèmol. Surt la idea
que ens domina quan passem pel barranc
del poble on vivim. Jo després contemple
els teus braços nus, ta carn color d'ambre
junt a la pedra grisa del barranc.
Confoses la grandesa i la tendresa
sota el cel del bon Déu. Tot el paisatge
–dona i barranc– omplena l'harmonia
de l'amor i la mort sense discòrdia,
en carn i pedra d'univers fruïble.

XXII

Presència de tu en les hores àuries
de nostra vida a soles. Que estem sols.
L'oblit del món de fora enfeixa el vincle
que tu i jo apinyem d'íntima victòria.
Filla de solitud dins el meu àmbit,
no vols escorcollar grises quimeres.
Mira al ràfec de casa com s'ajunten
dos oronells i el cel lliure s'hi ofrena.
La llibertat de nostra amor comença
on a molts l'alegria se'ls acaba.

XXXI

La pluja d'abril canta amb remor tendra,
xopa l'arrel de totes les fragàncies
i és benedicció, do, fortalesa
de saba grimpadora i flor contínua.
La pluja d'abril sembla una esperança
on es renova l'hàlit de les coses.
I no puc menys que conferir-te el símil:
tu ets la pluja que cau sobre el meu solc,
germinant, benaurada, els meus camps grisos.
Ja no pot véncer l'eixorquia. No
pot assedegar la terra. Ta pluja
–miracle enfortidor de rosa i ànima–
mormola intermitent, canta en promesa
de collites –amor fruitat– rodonos.

XXXIV

Només demane al cel que aquesta ruta
on l'amor ha traçat rumb de miracle,
seguesca per als dos blanca i senzilla,
únic camí propici a nostra història.
Creixeran primaveres. Oms altívols
seran fullatge d'ablamada música.
L'ocell i el rierol riuran la ditxa
dels paisatges mirífics. Criatures
naixeran amb la set d'amar. Nosaltres
haurem ja trepitjat la ruta blanca,
deixant-hi un eco de paraules vives
i un salm de lluminosa convivència.

DE POSICIONS TERRENALS (1969)

Preludi

¿Contaré la ja vella, obscura història
dels èxtasis daurats o d'aquells núvols
ventruts, hidròpics, que eren base atònita
de mil metàfores balafiades
en joc perdut, en causa adolescent
o en la delícia tènue del caprici?
No és possible. Aquest temps és d'home-illa
i el paisatge té un caire prou volcànic.
L'home dels versos ha menyspreat la brúixola
d'una creació que fou signada
pel mateix silenci, la mateixa ombra
i l'eix diví de totes les galàxies.

Contaré –si puc– com calla l'home
després de la tempesta i la mentida,
quan el somni d'alens fraterns s'hi torna
soroll d'himnes a pas d'una milícia
formada i vertebrada amb remembrances
d'antigues torxes extingides.
Contaré allò que cal dir quan la rosa
ja careix de flairança i té l'espectre
de la consumpció meditativa.

La medul·la dels versos
roman dintre el silenci, rera els mots
que a la fi són pretext per omplir fulls.
Però fa tan bonic la lletra activa

i el ritme, la cadència, la mesura.
Tot tan humà i tan buit de crit o nafra,
solament bleix pneumàtic de la idea.

Si tu vols, bella aimia,
seré l'extrovertit, l'home rialler,
el del dolç madrigal, el del sonet
bo i químicament pur, lluint l'esclofa
de rima social, fons evangèlic
i quelcom emmelat per al gran públic.
Tu saps que açò sé fer-ho força bé.
Sóc d'un país de rossinyols i serres
que ens ceneixen dia i nit. I açò fa pàtina
de ciutadà fidel als bells edictes.
Però travesse ja l'edat insigne
de l'ombra articulada –saps?– i és lògic
que l'arpa reste al porxe i la premissa
siga contar exactament les coses
despullant de saludables túniques
la veritat rodona que s'aixeca
com un credo de foc que intenta véncer
tanta felicitat garlanda, tanta brossa.

Vent de profecia

No és herència, no, aquesta lucidesa
de sentir-se a a terra com un feix bategant
de virginals preguntes.

Altres digueren ja les paraules invictes
que articularen totes les valors florescents:
«virtut», «paciència», «aurora»
–lustrals basaments dels llinatges–,
«pruija», «esperança», «tenebra»
–substantius d'esperança torbadora.

Al segle vinent, però,
s'hi desorbitaran els antics rètols,
quan l'ànima s'engresque en cercar
les noves resplendors que han d'amanéixer
cada jorn als ulls joves dels genets.

Llavors cauran les columnes d'aquell palau
i es convertirà en joc pirotècnic
la flor de la semàntica,
els solemnes assaigs de la docència,
i als cervells dels catedràtics
restarà l'estantissa baluerna
de la cultura
en curs formiguejant per nodrir
–encara–
la vital defensa de l'home
contra el fosc domini
del rinocerontisme.

Però he pensat només
que l'entrellat social és massa espés,
i a cada jorn cal donar-li
la seua empenta anònima per sobreviure
i, en conseqüència, no abatre's.
Seria una mena original de suïcidi
anar-hi en contra
per anticipar els esdeveniments.

Mentrestant beurem,
bàrbarament, desordenadament,
els solatges imprescindibles
de la saviesa codificada
i el pensament patri.
Encara que un batec arrítmic
ens esterilitze la medul·la congènita
i hàgem de xisclar bestialment
a la massiva assemblea del futbol,
com orats innocents d'una terra
en remanent fecundíssim de pregàries.

Destí de la poesia

Abans de tot, la sola raó que esbrina el somni,
puix que el somni és la festa única de l'home.
El desig sempre aporta un miratge perpetu
on l'estat de la gràcia vagareja sense fites.

S'evoca la nuesa dels déus fonamentals
i a la vora de la mar en repòs cal absoldre
el paper verinós i el coltell enemic.
Una set de vi autòcton sempre és bo a l'esperit.

Pressuposada sembla de claredats s'aferma
en l'alegre simbiosi de l'alga i el bolet.
La poesia guaita al matí solejat
feta vasta fluència de curs elemental.

(Eh, poetes, veniu! Formem el cercle càndid
i enllestirem els mots amb la regla tribal.)
Si el desig és l'espectre d'una fe llangorosa,
la follia del somni esdevé en llibertat.

Això sí, hem de recórrer la presó introvertida
amb cura de no caure en l'enganyós parany,
i posar punts i comes, clarobscur i altres signes
on s'extrema l'arpegi del rossinyol cansat.

La cèlica almoïna

Tots –o gairebé tots– hem rebut
el buf germinador,
l'algoïna alenadora
i l'aigua lustral del neòfit,
és a dir
els basaments imprescindibles
per no perdre's al dèdal planetari.

Tots cantem –vulguem o no–
al cor dels esperançats.
Si algú filtra dèries al nucli
morirà en la malvestat,
corroït d'àcids
o podrit per la llebrosia
de l'ambigüïtat.

Posa't la vesta, Joanot,
al votiu pelegrinatge
del Divendres Sant.
No oblidés la lletania
ni les roses sagnants.
Primavera moridora,
agònic pal·liatiu del viure humà.

I done les gràcies
tot brut de pesta,
enverinat de mots enciclopèdics
que només em serviran per a una rúmia
de pècora descarrerada
als cims feréstecs i als tocoms infausts.

A preu d'esperança tenim
la cèlica almoïna que Déu engega
als qui pensen per son compte.
Ai el naufragi en l'aire,
sobre el mapa en relleu que Tu albiures
des de la magna altura
del núvol pompós i els nuclis estel·lars!

El prec es fa precís:
–Dóna'ns la vista clara
i el pa provisional.
La ritual garlandeta per als altres,
car tinc l'òrbita eixuta en la nuesa
del jorn ras.
I els mitjans escassíssims,
i els càlculs marejats.

Sols per l'escletxa
que al cel fan els llampecs
m'aplega –eremita ciutadà–
un bocí de la ira lluminosa
o el no-res del teu joc que és al buit blau.

Senyals de vida

Manifeste l'experiència tenaç
de l'ànima que es decanta
a l'obscur del missatge de Déu.
Dic l'amarga imperfecció
que s'ha estacionat al meu cos,
perquè el destí em desgaste
com una poma
ja mig podrida.

Curt xiprer mal dreçat,
acote la queixa subjectiva,
el bleix temperamental,
el foc captiu de sempre
i l'íntim calendari de la sang.
La resta és cendra.

Us declare humilment
que el salm personal no em manca.
Endrece al cel les paraules més nues,
més impensades,
tan plenes de clarícia primigènia,
que a penes tenen sentit.
Açò quan estic a soles,
cenyit d'orgull i amb fums de torsimany.

No us negue que l'amor provoca
un arcàdic prurit a les aixelles,
ni que l'exercici del sexe
aureola la parella enamorada.

No us negue, doncs, que hi ha dolceses
prescrites per a les més fruïbles realitats,
i pactes voluntaris
entre homes, pobles i animals.

La vida madura l'home
amb lliçons d'urpa i bresca,
meitat i meitat.

Fugir d'açò seria
escàndol, vaga, commoció desintegradora
i marginalitat d'inconveniències dissolvents.
(Ara cal emprar
el lèxic social dels dirigents.)

Heus ací el símptoma que eixampla
la meua garantia dins el cens,
car moriré sense causar pertorbacions,
immolat al reducte d'un rectangle
i sota sumes de zeros sense herència.
La resta –ja sabeu– és cendra,
però amb deixes de gràcia en la vigília
de l'àngel que em dicta ses paràboles,
verificant uns mots contra les tristes
misericòrdies.

La veritat castigada

Som idees bullents, som clams indòmits,
argonautes antics en recerca premiosa
de la llum infinita.

No al joc dels mots estèrils
erigirem el pacte humanitari,
sinó en la fe de les places lliures
i en les més apinyades evidències.

Mentrestant
tots som pastura indefensa,
soliloquis de foc,
delers d'ignia comunió
i furs d'obscura sang que costa congregar-se
en el vincle somniat
de la fermesa exacta.

Quin espia inclement ens fa anar
pel camí de la reiterada estupidesa?
Vet ací el quefer de sempre:
escalfar el brou,
combregar aparents unanimitats
i respectar els radiants diumenges,
car hi ha estadis i curses de braus
i decòrum somrient i encastellades
meravelles.
Perquè el ciutadà imite el místic
pot disposar d'una bona escapatòria:
la intempèrie.

És una tendra manera de morir-se
lloant la natura i el melic del món
i, sobretot, fent costum mil·lenari
el guinyol virgilià:
mel i vers clàssic,
llana gregària,
mustigada joia dels antics poetes.

Si a l'àgora es promou la raó resurrecta
caurem en desgràcia.
Molts índexs en confusió
i amb imbècil conhort
senyalaran l'exemple de la darrera víctima.

D'ANTOLOGIA DE POEMES PREMIATS (1970)

Elegia a un manobre

Crosta d'humanitat has dut al món
 pel sol, pel vent en les bastides altes,
 assumint un missatge de duresa
 cada jorn. Les creences en la vida
 et són migrades i sols tenen l'eco
 d'aquell nadiu paisatge de verd plàcid,
 de blat estricte per a la mainada
 i d'alzines maternes on la sesta
 tenia pau solar, brum de cigales,
 calma antiga i vellura d'establies.
 Crosta d'humanitat que dura sempre
 com un rústec relleu de fosc llinatge.
 ¿Quin atzar la gravà a foc en la brega
 d'aquest treball anònim on el múscul
 va aixecant gratacels que a la fi han d'ésser
 llar i aixopluc per als amors dels altres?
 Heroi de cada jorn en el silenci
 pacífic del rajol i el ciment gris,
 la ciutat es congrega als teus reductes
 de finestra i de ràfec, com deessa
 que vol el sacrifici a trenc d'albada,
 cara a parets, a murs, a ferros múltiples,
 a grues colossals. Ara deleres
 el trinat fugisser que l'aire embasta
 quan l'oreneta sol fer serpentines
 amb tires de cel blau. La primavera

et fa cantar tonades mal apreses
al soroll congriat d'aquella joia
que copsa l'home per occir recances,
les que heretà, malgrat la bonhomia,
en la freda orfenesa ciutadana.
¡Ai cançó d'aquell poble mig perdut
entre roures i alzines, entre aromes
de parenostre antic amb fons de tènues
drings d'esquella i converses mig somortes!
¡Ai cançó ja oblidada entre boirines
que a la sang et va encendre un foc de pàtria!
Recordes hiverns plàcids, en aquella
patriarcal foguera de llar àuria,
xopat d'una sagrada melangia
i lluny d'ambicions en senda incerta.
I aplegà la pruija. Somniaves
de vencer l'horitzó d'aquell crepuscle
que encenia llangors al toc de l'àngelus
i ensopia tot tremp de rumb i esteles.
Vas veure allí les resignacions
com un Calvari lent, com un auguri
d'humilitat prescrita en la pobresa.
¿On el mar i els seus ports oberts al vent,
naus i gavines, trens, cúpules altes,
campanars enlairats, hòmens prolífics,
màquines bruixes que ho fan tot? Vingueres
a ciutat. El teu seny capí ben prompte
com la pedra no es cansa d'ésser pedra

i com el mar és l'ona que acompassa
el viure mesurat en xifres mortes.
Al capdavall, la casa que tu aixeques
–luxe a nivell exacte– no és la teua.
Tu tens l'espai vital a grau de rusc,
l'aixopluc enteulat i, dintre, el cànter,
taula i llit amb submisa companyia
de muller resignada. I quan la nit
aleteja d'estels, a la finestra
potser el bleix de Déu tinga paraules
per a la teua vida esmaperduda
entre el reneç cansat i l'esperança.

Els fills de la sempre viva
(*Homenatge a Constantí Llombart*)

Alçaren la Senyera als cims altívols
aquells hòmens de fèrvides paraules,
cercant entre les cendres de la història
un ressò de nadiues apetències.

Alçaren la Senyera com una alba
de besllums convincents, on reflectia's
la sang de la nissaga en bull insigne
i la saba fidel de l'antic roure.

A la llengua digueren morta viva,
perquè deixava d'ésser un cadàver
en marbre de pretèrit museístic,
perquè en lletra de carn sofrida alçava
el braç i el ferro de l'encés coratge.
Foren hòmens de flama ressurrecta,
pioners d'una fe tan arrelada
als solcs de l'esperit, que ens erigiren
llur alè encimbellat en l'embranchida
del crit i l'esperança. Escorcollaren
dins l'ànima esbandida de València
per donar-li el verb just d'un bull insigne
i la indeleble gràcia dels avis,
aquells que rebutjaren per vergonya
l'empelt d'altres vivències foranes.
Els motius entranyables de la terra
de bell nou descobriren: la barraca,
aqueix niu blanc de creadora força,
ple de perfum pairal i fills intensos.

I el pescador humil –cara colrada
 d'assolellats garbins–, la bonhomia
 de la gent hortolana que conserva
 el mot lluent, la dansa, l'humor tendre
 amb una enamorada lucidesa.
 En tot posaren la unció aborigen
 de les més aclarides pervivències.

Si la joia del vers càndid ressonava
 la penyora de pàtria, promesa
 d'un votiu compliment que en la fe sura,
 no calia oblidar la set remota
 que en la línia rítmica tenia
 clam espigat de veritats sagrades.
 No foren savis de pregona lletra
 aquells hòmens vehements, però glatien
 a l'uníson d'un broll que reffloria
 en noces primiceres, en dolls càlids
 de serenor pautaada per les bones
 ressonances del cor. I renovaren
 amb el vers i amb el crit l'alfabet verge
 que, com un pa recent cuit, s'ofrenava
 a moltes taules on el verb volia
 un vincle amorosit, una veu pròpia
 i una collita curullada d'ànimes.
 La saviesa d'aquells hòmens era
 obra de torsimanys: creure el designi
 d'una manament diví com inspirava
 els senys de les coincidències submises
 per massa conformada bledania

en les felicitats que obliden sempre
la mare que s'arrua i no reclama
el seu dret d'infinita nodridora.
I recordaren les sublimes herències
d'aquells que, entre un parèntesi de segles,
revisqueren en llengua d'un gran poble,
retrobat en el foc de llur mesura.

Ara nosaltres, els qui formem rengle
i cor i clam i vot de persistència,
siguem hòmens d'enclusa, ploma o càlcul
—no importa l'etiqueta dels estatges—
hem de juramentar-nos en el símbol
del feix que ens juny en carn de viva història.
La nostra llengua es daurarà en prestigi,
enriquida d'aurores i mel tàcita.
Pronunciarem taronja, tarongina,
raim, magrana, arboça, síndria, pruna,
sentint el suc fruital agermanant-nos
en un crismal auguri de creixença.
I direm déntol, lluç, congre, rajada,
llobarro, peix marraix, pagell, tonyina,
tastant la salabor d'una cultura
en blau bellugament mediterrani.
La paraula tindrà el seu batec d'ànima
perquè és codi de vida inextingible.
Malgrat les boires del renecc contrari
i el verí perfumat de placidesa,
malgrat les falses formes dels qui es xopen
d'afectat mimetisme peremptori

i xuclen la melassa torbadora
per creure parlar fi, malgrat els signes
de l'obscura facècia que mina
l'ètic orgull legítim de València,
malgrat el trist farum de les malures
que no capeixen nostre verb invicte,
el verb que ha renovat la nostra saba
donant fruits contra tanta indiferència,
poble en tremp de madures confiances
som els fills ardits de la sempre viva.

D'HEREU DE SOLITUDS (1972)

Hereu de solituds

Jo sóc un munt de curullat silenci
i una vida calenta de vigílies.
En mi bateguen llums d'albes pretèrites
que il·luminen la febre del meu pacte.

Sóc vigia avesat a la tempesta
i a espisar el bell èxtasi dels lliris.
La desolació ja m'alliçona
i em fa fecund el solc de l'esperança.

¡Quants cabals reunits dins el meu cercle,
quanta càrrega en mi desorbitant-se,
fent-me centre nafrat d'altres exilis
i veu plural de càlides renúncies!

¿Qui m'ha elegit per aquest zel continu,
per aquest fosc treball de dura farga
on el seny propi descobreix el cúmul
d'una heretat de vivíssims contactes?

¿Quin vianant d'horitzons lliures crida
i es fa missatge d'àugur al meu cor,
i s'acull a aquest dèdal primigeni on terra,
cel i mar penetren l'home?

¿He vingut per donar a la tristesa
unes paraules més de plany o cendra,

tot reblit de records que resumeixen
els fets d'herència que em pertanyen viure?

¿Quin vent de lluita m'atansa a la vora
de l'amor i la mort, com un miracle?

¿Quina vida vermella em formigueja
i em disposa la sang per al crit màgic?

No cal queixar-se, cal dir les vivències
on s'acumulen fàstics i tendreses,
mentre a l'encís infinit de la rosa
i en el clam impertèrrit de Déu s'aixeca
l'eco fidel d'aquesta solitud
que per mi passa encenent un do lúcid:
l'única claredat que jo delere.

La vida entre parèntesi

No vull per a mi el bé nutrici
ni l'anell sumptuós,
ni la túnica de color sociable,
ni el bitllet del permís intransferible
per assolir la victòria.
Consciència d'esclau? No. Summa forma
de transhumància on val somni i pregunta.
Potser la sang, la sang resolta,
continguda amb un do de fur prescrit
des d'abans de l'imperi de les xifres,
té també un camí obert a aquest auguri.

L'arrel misteriosa
ve d'allò que diem reflex atàvic
o és disciplina ingènita de saba?
Jo no vaig rebre herències de renda i sal culta.
Només l'àngel sobtat em ferí amb sa llum densa
i en os i en carn comuna sembrà un fat de vigília.
Només l'àngel nafrà d'ardències l'espera.
Després vingué el tumult fet ona de tentacles:
les moltes necessàries, la mel civilitzada,
les fundes que cobreixen la urpada de la bèstia.
I el pensament sols era
una llàntia oblidada al fons de la caverna,
el devot estipendi que un bri de providència
em portava a l'abast per no sofrir sense ales.

Carregat del bagatge que obliga a la constància
per filtrar-se en el món entre mobles i vies,

veig amb franca delícia l'òrbita euclidiana
del bell número zero.
Darrera hi ha un veí clown
que ens fa tristes ganyotes cansat de l'espectacle
que una gran concurrència fa bisar insistent.
I el clown i l'àngel fosc que hi ha entre bastidors
trenen un conciliàbul on el tema és la llum
de la humana pupil·la
tan diversa,
tan missatgera
d'ansies,
de crueltats,
d'angúnia.

La humana pupil·la,
far múltiple en la fosca,
en l'espessa fosca de les remors insadollables.
Així nasqué el vot de la desconfiança
entre l'àngel i el vell clown
que mai no acaben l'espectacle.
Així en l'opulència dels cabals feliços
resta la imatge greixuda de la complaença
i un fem de consumpció malversa les pregàries.
Però en nosaltres està el blau etern,
la claror infinita del cel que ens inunda
fins les testes, fins els sostres,
sobre tot açò que es debat
amb norma de formigues per una senda unànime
que el proïsme recomana i jo mai no supere.

L'ombra perdurable

Com un captaire llunàtic cerca remei l'home,
remei per a ses nafres,
remei per guarir de la negra obsessió
que ha esdevingut en sa febrosa existència,
perquè el seu viure és com una cova
i fa un tast a palpentes i amb extenses preguntes,
car si l'estel el guia,
també l'ombra sospesa sa misèria
en l'entranyable nit humana,
en l'amarga nit del desconhort,
en la pèrdua immensa on no hi ha carícia de mans
[blanques
i sí bellugadissa d'insectes insistents.

L'ensorrat captaire
cerca la mà fraterna en la ciutat cendrosa
i només li ofereixen la dèbil fusta del naufrag.
Les ferides alienes que li mostra el proïsme
li minven el coratge, augmenten sa vigència,
irrompen en pregàries que el mustiguen i el claven
en una gran cruïlla de pietat confusa.

Ell ve d'un llarg camí de set i d'esperança
on el cerç i la lluna regnen, manen, dominen,
cerç i lluna que aviven basardosos miratges
i enumeren l'angoixa solitària
tan plena d'objectes residuals,
tan reblida de materials perjudicis:
ovelles descarrerades que belen pels cingles feréstecs,

antics claustres en ruïnes i en molsa d'abandó,
munts de brossa podrida on el cadàver d'un gat
resumeix l'espectacle del que molesta al món.
I més coses i més angles
que quallen als crepuscles en una esgarrifança
de fàstic tan feixuc,
que en sentir-lo, les estrelles
semblen ulls d'infants
morts en una fixesa d'esguards acusadors.

El sempitern captaire
va conèixer la joia un matí d'estiu,
quan la innocència amerà el seu cor
i una flaire de pins i una remor d'ocells
l'aureolaren de gràcia i campanes.
Quan l'empenta angèlica de l'instint
posà als seus llavis una paraula encesa
que volia definir l'amor més verge.

Després vingueren anys de somnis insurrectes
i cants de bells propòsits:
el decisiu clavell, la mel efímera.
Vingueren les benignes forteses
justament al miracle de la sang,
quan guaita la passió feta bull i ala
o xifra d'amorosa fesomia.
Trens i núvols passaven eixerits
amb pressa de viatges i conquestes.
I ell restava sol,
febre en punta de llança desvetllada,

preguntant en la nit quin remei tindria
el seu isolament, la seua flama.

És aquest el seu lloc, oh Déu, oh vast misteri?
És aquest el seu vèrtex per concebre't?

Sagnen a la nit seua signes de mal oratge
que esborren cruelment l'alta resposta
que espera, espera sempre, voltat de masses denses:
la por, la solitud, la sang, la terra,
l'absència sofrida sota el trespol anònim,
i aquesta trista història follament desvalguda
que és el ferment de l'ombra perdurable.

Les ales impossibles

Sóc un humil vençut que cada dia
amaga la ferida aclaridora
i el zel fallit, mancat de melodia,
tot nuvolós de sang somniadora.

Malgrat açò estic viu i mai no oblide
que en mi esclata l'espiga ben granada.
Sota el cel blau o gris al buit jo cride
amb clam de pietat desordenada.

El meu batec massiu d'home imperfecte
ressona a la nit densa del misteri.
No em tempta la gelor de l'angle recte.
M'abelleix l'infinít del vol eteri.

Però ja sé que em frenen arrels dures
en brut ofici d'esclavó i tenebra,
i encara que el temps porte aromes pures,
m'encercla la presó d'un fang en febra.

Em quedaria entre les lluminàries
del viure tendre i rera les cortines
de les llargues dolceses voluntàries
i les absències diamantines.

Veuria el blat tranquil, l'ocell en fuita
i l'abella xuclant la margarida,
i alliberat de llast i fosca lluita
culminaria en carn la meua vida.

Tot sumat a la viva xifra humana.
En tot complint la llei d'antiga pedra.

Vincla de llum vers la calor germana,
grimpadora carícia de l'hedra.

Sóc engruna del caos i perdure
per un deler que a Déu li és zenital.
Obscur i amarg entre la boira sure
més lleuger que la fulla tardoral.

Em quedaré voltat de terra humida
i al barranc on s'ou l'eco que el vent furta.
Lluiré en l'esperança esbalaïda
el cor senzill i la paraula curta.

I cregueu: no és superba gosadia
el projecte que falla en l'escomesa,
car volar no és morir i jo voldria
quasi morir volant amb l'ala encesa.

Aquest anhel no vol dir altra cosa
que una unció que al somni li és sagrada.
Home sóc i del llot fins a la rosa
sé que hi ha un tret d'amor divinitzada.

Malgrat tot ací faig cançó d'espines
sota la nit indòcil que m'assetja.
Foll de cercar la crida entre boirines
i amb el silenci de ma cauta petja.

L'hora d'humilitat al cor s'endinsa.
Cal ofegar verins irreprimibles.
Sofrir l'estigma com la fera minsa
en el buit de les ales impossibles.

DE *BREVIARI D'UN EREMITA URBÀ* (1975)

II

Qui et veuria, Ausiàs March,
ai, qui et veuria,
plantant el canyamel
a terres de Gandia!
Cansat d'amors sagnants,
entre ànec i gallina,
domenyant els falcons
i els alevins d'anguila.
Tot un senyor de l'horta
que el seu passat oblida.
El Magnànim, a Nàpols,
fent la cartografia
i tu plantant la canya,
la canya dolça i pia
d'aquell sucre africà
que vas dur a Gandia.
Però malgrat dolceses
i la Sagrada Bíblia,
un sèver envaeix
el vers del qual ets víctima.

IV

Mare: em sent hostil entre les matemàtiques.
Ai, mare, per què la fira boja
de les infinites matemàtiques?
Per què els càlculs han de sortir
infal·libles, impecables,
sense les màgiques teranyines
de la biologia que intueix el viure?
Jo sent fàstic per les imperioses, fatídiques, invictes
matemàtiques, creació d'aquell grec
que comptava fins els filets entrecreuat de la seua
[túnica.

Saps qui fou? No t'importa.
Tu, quan vas al mercat,
també et maregen les matemàtiques:
les cebes, les creïlles i taronges
llueixen sota el codi de les grises matemàtiques,
i cal acceptar el món
prenyat, farcit, podrit
per les imprescindibles i punyeteres matemàtiques.

VIII

Ausiàs March també aniria
–insomne i atrafegat–
a la farmàcia de guardia
per un calmant.

Terres, càrrecs, desafius,
muller, concubines, ai!,
i els negocis de la guerra
que no s’han d’abandonar.

Ausiàs descansa en prosa
dels seus versos acerats
i amb Teresa Bou somnia
ben lliure de maldecaps.

A la farmàcia de guàrdia
–analgèsics precintats–
no hi ha, contra els somnis fúlgids,
cap pal·liatiu eficaç.

X

Darrere les paraules
sempre hi ha una granota que panteixa
amb l'eco asmàtic,
automàtic,
problemàtic,
axiomàtic,
dramàtic,
dogmàtic,
enfàtic,
diplomàtic,
enigmàtic,
esquemàtic
i oclocràtic
d'aquest món malfemat
en què ens ha pertocat viure.

XV

El mite a la plaça pública,
la realitat als cellers.
Les prometences glaçades
a les caselles de llei.

Caçador furtiu s'arrisca
a les albes de calfred,
mentre li compta les pases
la policia del Rei.

El camperol de masia
calla, resa i no diu res.
Per la collita tan rònega
no cal l'afany que ha bestret,
ni la suor primigènia,
antiga deixa de Déu.

El mite a la plaça pública,
la realitat als cellers.
I la mort, espectre d'ègloga,
segant amb dalla d'argent.

XVII

Després que he fet la troca del llarg torn laboral,
 m'he llavat mans i cara. La brutor sol estendre
 una pàtina fosca de gregari habitant
 per a l'òptima suma d'importants estadístiques.
 Vaig al meu domicili del carrer d'Argandins,
 que dóna a una placeta on hi ha, entre gespa i oms,
 un bust de ferro vell dedicat a Azorín.
 Bese la meua esposa. Parlem de coses vives
 que van passant, que couen, que omplen el curs seré
 de la nostra existència: els germans, els nebots,
 els amics que prosperen. De fills, res. No en tenim.
 Aquest eclipsi entronca un acord voluntari,
 compliment d'un temps ròneg de trista economia,
 daltabaix desganat, positura benigna.
 Els avis deien que cada fill que ve al món
 duu un pa sota l'aixella. La innocent confiança
 no ens inspira seguir tan clàssic optimisme.
 Muller, mare política, canari i avant sempre.
 Quan ve la nit descanse vulgarment. Tinc la pau
 que, en cloure'm les parpelles, nivella excelsament
 el meu somni de pària benigne, ací aturat,
 donant senyals de vida sota un trespol anònim.
 No em negarà ningú que açò és civilitat
 i obediència pura als dictats establerts
 de l'ordre social que adopten moltes víctimes.

XXI

Difícil és donar un nom a cada cosa
mentre els camins resulten pedregosos i infausts.
Mire el paisatge august dels conreus profitosos
i sols recull un poc de mots elementals:
poma, pruna, taronja, tomaca i albergínia
i un etcètera patri d'altres fruits naturals.
Del blau mediterrani: lluç, tonyina, llobarro,
clòtxina, dèntol, sípia, sardina i calamar.
L'ampla geografia del país és nutrícia,
com l'antiga deessa de malucs i pits grans.
Versaires que la canten cauen al dèdal pànic
pel policrom barroc que els atorrolla el cant.
De bell nou tornarem al clam admiratiu
amb un intent feréstec d'ésser originals.

XXVI

Assajaré la mínima presència
a l'assemblea dels marginats i
posaré la indocta signatura
del meu nom i cognoms, com una forma
d'aliança fraternal que a ningú causa
perjudici, ni embrolla ni sotrac.
No sóc un cas de cerril rebel·lia,
sinó una presa justa de contacte.
Potser un dia puga la paraula
remoure estancaments de fullaraca,
d'inútils pactes grisos
i de corrompudes conveniències.
Per ara l'avenir no abunda en llums,
sinó en estupefaccions admiratives:
civilització on creix l'estigma
de les grans troballes fisicoquímiques
que embadaleixen les noves ones
tan massivament sofisticades.
Si al viure resta un poc d'antiga senyoria,
hem de lloar a taula el pa diari
i el got de vi que encara ens encoratja.

XXVIII

I direm el salm amb tot zel,
articulant bé les paraules
que ens isquen de la gorja sense
retòrica elaboració,
perquè el salm cal dir-lo amb mesura
d'encesa espontaneïtat.
Un foc creixent a l'idioma
va eixamplant-se just i terral
pels llargs camins de la constància
que alena un fur que brolla en sang.
Del vell solatge estabornit
traurem les veus de polleguera.
Vibrarà el salm a cor massiu,
tot fent comprendre el ritu clar
de les més noves aliances.
Sol sagnar sempre l'esperança
sota un tendal de fosca nit.
Estels sagnants afermen l'obra
i el cavaller Ausiàs March
segueix parlant-me a cau d'orella.

XXIX

D'Occident a Orient
la renyida paràbola:
Nova York megacràtic,
retrospectiva Esparta.

Tant Einstein com Plató
són molins de la història,
molins que molen gra
i que l'oblit devora.
La paraula al text viu
perd sentit primicer
i la virtut, pansida,
plou a l'illa del grec.

Se salven a balquena
morts dempeus sense dol
per la intrèpida tècnica
dels equips de futbol.
A l'estadi assemblees
de fúries en clam.

Ramat multigregari
acata el gol marcat.
Tedi d'entre setmana
s'adoba al gran estadi.

La cultura a les aules,
els llibres als estants.
Del ciment progressiu
gratacels enlairats.

No dóna més el món
i ací estem aturats,
en la insípida espera
dels remeis generals.

D'Occident a Orient
la virolada estampa:
Nova York vast d'estigmes
i, exemple mut, Esparta.

DE LES HORES VIVES (1978)

XIX

Vaig nàixer ja punyit d'imperioses causes,
criatura mancada de reptes decisius
al llastimós vaivé d'una estrella perduda.
La temença em creixia quan l'ombra madurava
de pensaments indòcils –com deien els majors–
i aquell reflectiment que em soplujava l'ànima
m'era la nuditat que en Déu fruir volia.
Vaig nàixer amb deler d'aprendre la certesa,
ensopegant amb grisos paranys que no albirava.
Tanmateix no em dolia de les fatals cruïlles
ni de l'antiga fera que els pobres atrontolla.
I vaig escriure versos, i ací em teniu, captiu,
entre sagnants paraules i fre de gosadies.
No em deforme a l'espill de la queixa fictícia.
L'ofici de fer versos té un guany d'alta consciència:
dir l'inefable a punt de nafra o set obscura.

[*Les hores vives*]

Lliçó d'història

L'ocell de llibertat trenca el paisatge
abrivat pel suc d'alba del reixiu,
per esbandir la vida a flor d'oratge
i conquistar el rumb definitiu.

Tal era la vigència menada
per la joia de veure un món nascut
a la verda gerdor de la mirada,
a l'estímul florit de joventut.

Però l'home fornia aquella idea
amb tàctica de càlcul. L'odissea
del vol ardit fitava en broll confús:

pistoles, llosos d'odi, ulls en demència
occint la primavera amb violència
i veure els lliris regalimant pus.

[*Sonets d'autoretrat*]

Herència cabdal

Ma mare ja m'ho deia: –Copsa al cor
tot allò que demane la tendresa
i, per damunt del guany de tota empresa,
cerca la humilitat com un tresor.

Però la lluita que al voltant de mi
els paladins de l'odi congriaven,
amb subreptici envaïment anaven
maldant-me la dreuera del camí.

Tenia el seny absort. I el greu desfici
de no trair el deure al sacrifici,
acreixia l'escrúpol confiat,

mentre s'oïa la infamant rialla
d'aquell que fa del viure una batalla
per tindre Judes sempre al seu costat.

[*Sonets d'autoretrat*]

Full d'almanac

Resum del dia ja transcorregut:
treball de trepa, oir quatre converses,
lamentar les notícies adverses,
menjar i beure amb apetit sorrut,

sospesar els sofismes peremptoris
–la veritat no sempre té raó–
i repussar uns versos il·lusoris
sense pensar si agradaran o no.

L'almanac a la sang tot ho encadena.
¿Còmput vital o simplement ofrena
de silenci aïllat com a suport?

El sol a l'horitzó es torna sagnia
i s'allargassa aquesta melangia
en capir el gran zero de la mort.

[*Sonets d'autoretrat*]

La bèstia múltiple

Ha esclatat el verí que sospitàvem
i altra vegada guaita l'odi obscur.
La rosa regalima el que pensàvem:
esglai en lloc de rou per al futur.

Història en lament, la dissortada
mesquinesa de pàtria que mai
potser no surta de la malaurada
i sagnant crònica que engloba l'ai.

La bèstia insisteix. Sa fel antiga
menysprea aliances de mansuetud.
Hi duu farcit de selva el seu furor,

culmina en punt d'ullals, xafa l'espiga,
se li crispa el pelatge punxegut
malgrat que al seu catau faça l'amor.

[Sonets d'autoretrat]

Fidelitats

Fidel sempre a l'humil aprenentatge
de bastir les paraules amb fervor
i forjar-les de càlida abundor
per musicar-li al cor ritme i coratge.

Fidel a l'avinença que perdura
com un còsmic lligam de serenor
i capir dels estels la brillantor
per aclarir-li al càntic to i mesura.

Després fruit l'esclat lent de la rosa,
el perfecte equilibri que reposa
a l'èxtasi de l'ull enamorat.

I transmetre un accent de flama viva
al silenci amerat de fe captiva
que l'amorosa terra m'ha donat.

[Sonets d'autoretrat]

4

En aquell temps vetat de boires legalíssimes
 i banderes de ritus enlairades al blau,
 encara ens abellia assaborir Beethoven
 amb una desolada buidor estomacal.
 Llegíem, esforçats, Oscar Wilde amb un èxtasi
 d'abrandament febrós. I Nietzsche, l'alemany
 boig d'altres rebel·lies, mig quixot, mig mussol,
 deixant-nos la llanterna per descobrir paranys.
 Passejàvem de nit sota urbanes acàcies,
 com els antics romàntics de somnis delirants,
 ombrosos de renecs, fatídics al proïsme
 feliç que ens observava com éssers malfadats.
 Teníem juvenesa a prova de secretes fúries.
 Respiràvem entre el bram i l'esglai.
 Soferts fins a la medul·la, mastegàvem tenebres.
 ¿Déu les aprovaria després de tanta sang
 vessada amb les misèries del gran oripell
 bèl·lic i amb megalomanies de signe imperial?
 Recorde aquells que al front foren marcats pel
 trauma
 de ferides perpètues que no guariren mai:
 Ricard, l'oficinista; Eusebi, el botiguer;
 Constantí, mestre-escola, Rafael, el manyà,
 i Antoni, l'aprenent d'escriptor que furgava
 les mil filosofies com un al·lucinat.
 Les aranyes filaven dia i nit. Els ulls d'Argos
 corglaçaven l'alé dels més huracanats.
 En les escombraries hi havia molts vestigis

de derrota i silenci. Boines roges al cap
ens semblaven roselles tristament metafòriques
als cultius subalterns de la dacsà i del blat.
Beethoven i Oscar Wilde i alguns altres arcàngels
ens nodrien de faules: evasió a l'abast
en poliment crescut d'anonimat que es feia
una força invençuda i un tremp per veure clar.

[*Vells testimonis*]

DE TEMPS DE SAÓ (1979)

Coral d'exili

I

Féreu el periple en doina
de lligams sense rancor,
rebutjant la trista almoina
que us oferí el vencedor.

La terra, abans orejada
pel vent d'una fe pairal,
fou la creu allargassada
d'un estigma terminal.

Allí restava l'artiga
a mercé d'obscurs destins.
Després curàreu fer lliga
amb els vents ultramarins.

Allí brunzia l'abella
enverinada de fel,
sense el goig que renovella
el tast pueril de la mel.

Allí l'adéu commovia
una agònica tristor,
mentre abril us refloria
l'amor creuat de dolor.

L'encuny amarg de la guerra
enterbolia el cel clar.
Horitzó d'enyor: la terra.
Pont d'esperança: la mar.

II

Gràcies al costat que us feren
altres cors agermanats,
i als vostres fills que cresqueren
en nova terra arrelats.

Gràcies a la bonhomia
que el sofriment us ha dut
i a la noble companyia
que en vosaltres ha crescut.

Gràcies a l'empenta digna
que llaura amb alè fervent
i al treball que a tots assigna
suors d'antic manament,

alçàreu junts la foguera
amb el plany encés d'enyor
i fou la vostra preguera
compresa a fons per tot cor.

El fet amarg de l'exili
s'hi tornà còdex d'honor
i féreu àpat d'auxili
a la taula de l'amor.

¿De vosaltres què seria
si el temps ja transcorregut
amb llangors de melangia
us cobrava el seu tribut?

Les dreceres destinades
no s'han fet per als covards.
¡Catalunya, no debades,
ha fet solcs per totes parts!

Ha fruitat el seu deffici
amb saba de germanor,
endolcint el sacrifici
amb collites d'abundor.

I a la terra americana
que ha capit vostre escampall,
tots heu ballat la sardana
com volia Maragall.

Avui el record s'extasia
amb un deix adolorit,
però us commou l'alegria
del pa que s'ha compartit.

La vella boira s'allunya,
l'horitzó us duu claredat
i tots sentim Catalunya
com prometatge sagrat.

Tots la sentim com penyora
d'agraïda serenor:
mare, germana, senyora
i amb tendreses d'avior.

El seu nom d'encís ens fada
malgrat els grisos esculls

i ens engega l'abraçada
que humiteja els nostres ulls.

Hem d'encontrar-la propícia
de legítims sentiments,
cara a una alba de clarícia
i sense defalliments,

refeta per a gaudir-la
deslligada de perills
i a l'ensem per a servir-la
amb pregona amor de fills.

Ferma voluntat humana
amb els anys ens ha crescut.
No mai la fe catalana
dirà el món que s'ha perdut.

I l'alè que ens allibera,
mantingut en vot sagrat,
farà onejar la Senyera
al bell cim de Montserrat.

Les roses repartides
(Poema a Catalunya)

I

Érem els fills damnats per l'odissea
d'un fat antic que fou trista conjura
dels germans que a hora justa no capiren
l'original volença. Érem el pacte
que no aplegà a complir-se, la reserva
de la fe consanguínia, el signe estrenu
que aixeca l'alfabet inviolable
com bandera en el risc del sacrifici.
Érem el vent i el dogma de la pàtria.
Entre el coratge i l'esperança anàvem
per camins d'orfenesa. Repreníem
el dolç paisatge als ulls amb la recança
que cerca mare en cada dol que crema.
Ens van barrar la veu, ens van combatre
la claredat amb foc de codi altívol.
Contra un fulgor d'aurora no rebíem
sinó els tropells irats de la discòrdia.
I el blat creixia a lloure, i els oficis
fornien el destí de l'honradesa,
ofegant a la llar l'oculta llàgrima
que es feia arpegi de cançó futura.

Volíem les paraules en carn d'obra
per mesurar la vida, canviar
el salari per la resposta clara
als grans interrogants de la injustícia,

però la minva que al deler sentiém
 ens clamava a la sang. Érem la pàtria
 per damunt de la falsa lluentor,
 el verb que sobresurt, la vetlla invicta
 cara a la nit que espera en un silenci
 mantingut a deshora, com la imatge
 d'aquella llibertat mai ben atesa.
 I sabíem el vent que ens arborava
 amb messiànic avenç. I tots sabíem
 –germans al gran col·loqui de la terra–
 que sols un crit podia ésser la sembra
 contra l'ultratge que sempre fracassa
 quan pugna per trencar els sagrats vincles.

Jo, artesà del verb sense cap signe
 de mestria solemne, mal fornit,
 un poc humilitzat per les collites
 pacients dels gramàtics, sovintege
 les nafres fraternals del veïnatge
 que m'acompassa el viure. I ara copse
 –de tornada de tantes eixuteses–
 els ulls de Verdagner –fulgors d'Atlàntida–,
 plens de volença entre les profecies
 que van complint-se i Déu les allibera
 de mítiques fumeres, tot per dir-nos
 que a Catalunya apleguen els navilis
 que han de solcar els mars a tota vela.

Si de l'antic exili uns fills ja cantem
 la gènesi augural, fora temença!

A l'horitzó s'albiren noves rutes.
Campaneja la sang a l'hora clara
i els cors congrien germanors durables
amb ganes de trucar portes propícies,
assabentant tothom que ja és és vinguda
una mica de joia, una flairança
de roses repartides en silenci
com missatge granat per uns nous hòmens.

II

Hem fet de la sofrença unció d'ànimes
per redimir d'orbessa els més obtusos.
Hem bastit de bell nou dons carismàtics
damunt de la dissort que ens malcorava,
i al seny del poble –vívid receptacle–
ara puja la flama més votiva,
renovant el fulgor sobre l'escarni.
Teníem la creixença interrompuda,
però mai el salmeig de la paraula
deixà d'ésser penyora de fermesa.
Les rauxes basardoses, la nit fosca,
la maltempsada de les tristes lluites
intentaven paranys pertorbadors
per fer de l'enyorança un trist cadàver.

Catalunya no ha estat deessa closa.
Ella mai no ha inclinat el front a terra

sinó per olorar les roses vives
 quan l'amor esdevé llarga pregària.
 (Invoque Maragall tot d'una peca,
 paraula viva, roda de sardanes,
 cant espiritual on ha vibrat l'argila
 commoguda dels orígens humans
 amb set d'eterna complaença
 fruïda sobre terra catalana.
 Déu faça ressonar Maragall sempre!)
 Ens alletà un destí de providència,
 i fidels a la suor evangèlica
 nodrirem l'avenir amb l'enlairada
 fe que complica l'home, però el salva
 dels viratges inics que li engeguen.
 Bescanviant dolcesa per constància,
 també hi ha clim idíl·lic per covar
 al soplug de les bones adverances.
 Ara el sentit de pàtria té un vèrtex
 fecund de claredats sense decaure.
 Els anys d'eclipsi ens han creat la fèrvida
 serenor sense mites ni inflor càndida.
 Descobrirem al broll de les històries
 la càbala aclarida per nodrir
 les veritats rodones, les que abriven,
 amb substància excelsa d'homenia,
 els ignis axiomes que Déu mana.
 Ens dóna al pit la dolça primavera
 aquell buf primigeni i ens atorga
 el nou somrís que encimbellat floreix

als serrats teologals, on impera
la Gran Rosa d'Abril que conjumina,
amb virginal Puresa, la concòrdia
que ha enfortit el miracle. Tot s'acorda
quan l'Anyell ens congrega tendrament
amb el bel com a crida. A Catalunya
hi ha roses per a tots, roses vermelles,
rejoventides per la sang benigna
de tantes roentors afirmatives.
Les roses primiceres de Sant Jordi
vàlides són al pit de les donzelles
que fan la prometença de la terra
juramentada en vincles d'harmonia.
I és Catalunya un roserar immens
en resurrecció de tremp i ofrena,
verb que s'eleva en flams de profecia,
complint l'oracle invicte de la pàtria.

DE *SONETS DE LA FITA OBSCURA* (1984)

X

No cal doldre's de l'ombra que s'atansa
si la foscor del temps creix home endins.
Per la saba de l'arbre que ja es cansa
comencen a entreveure's els confins:

un sol minvant en un capvespre pà·lid
i el silenci pensívol amb temor
de perdre aquest caliu encara càlid
com remembrança del gaudit fervor.

Quina sement durement mig amagada
per esclatar en flor? O, en terra eixuta,
quin gra fecund serà espiga granada?

La fi mourà l'inici de la ruta?
No cal doldre's si l'hàlit mai no es perd:
perfecte vencedor del cos inert.

XXVI

Tant de temps va menar aquell teler,
que el ritme arribà a infondre-li por:
la llançadora li suplía el cor
bategant en sa víscera d'obrer.

Creuant ordim i trama en el teixit
assumí la mesura de la vida,
convertint-lo en robot estamordit
i en metratge incessant fora de mida.

Un jorn mancà al treball. La ferramenta
funcionava més llanguida i lenta
manejada per altre teixidor.

I aquell vell operari que es moria
va veure que la Dama li teixia
un drap burell fent joc amb la foscor.

XXX

La va traure a ballar. Era formosa.
La mirà fit a fit i descobria
que els seus ulls de verdor meravellosa
l'envoltaven amb rara melangia.

El vals lliscava lent, cadenciós,
dolçament modulats pels violins,
i Ella dansava amb moviments felins
com en un deixament voluptuós.

–Vine amb mi –li va dir a cau d'orella–;
massa bon cavaller mereix
un jou de perpetuïtat enamorada.

–I tu qui ets, oh dansarina bella?
–L'amor inconegut que no diu prou
i que allarga per sempre la vetlada.

XXXVIII

Feia el balanç final amb serenor
i un fred estrany de sobte l'afeblia.
Era un home de tremp calculador
i vertebrat de llarga gosadia.

El cabal l'abillava de confort,
agombolat d'harpies i sirenes.
(Cal treure el suc del viure; l'home fort
ha de gaudir sense verins ni penes.)

Acròbata mental de l'avarícia,
menyspreà tota mena de justícia
ordint paranys per gloriar-se més,

però en la seua famolenca dèria
l'envaïa la més rara misèria
i es tornà fem anònim del no-res.

D'ANYS I PARANYS (1985)

8

Drapaire va ésser l'avi,
 el pare, perruquer,
 la mare, una mestressa
 de múltiples quefers.
 Un viure a mitja vela,
 però amb coratge encés,
 tot enfilant el rumb
 contra l'embat del vent,
 d'aquell vent malastruc
 de tramuntana en sec.
 L'escola a crits i colps
 per mètode sever
 i confegir la lletra
 menada a mal endreç.
 Toixarrut era el mestre
 –no podia ésser més–
 car la vocació
 li deixà el regomell
 d'un sou magre que el feia
 eixarreït i esquerp.
 Sols la joia del sol
 redimia la pell,
 la malnodrida còrpora
 del torçut esquelet.

Drapaire va ésser l'avi,
burot seria el nét,
el qui ara es conhorta
amb versos sens remei.

[*Rondaire esmaperdut*]

14

Diamant de la nit
 per la fe de l'ull mou
 a espiar la tenebra
 que m'acora de por.
 El gat contra la lluna
 modula un trist miol.
 La miloca medita.
 S'escolta el flabiol
 d'un donyet invisible
 que pul·lula pel bosc,
 fent grimpar a les branques
 el lleuger esquiroi.
 Tan sols una lluerna
 fa de semàfor. Plou
 subtilment a les fulles.
 Hi ha un gemegar de dol
 que una fada maligna
 llança en llòbrec renou.
 Moltes nits de la vida
 d'invençut desconhort
 tallen els fils vitals
 que es deixen en la mort.
 Diamant de la nit.
 La carn, feixuga, dorm.
 Oblidarem els somnis
 que ens atorguen consol,
 mentre la mà de Déu

ens accelera el cor
amb el seu vast domini
que punxa, crema i cou.

[*Rondaire esmaïperdut*]

17

Assoliré la fúria
 del verb invicte a doll
 per combatre el verí
 del maniobrador.
 Del lèxic d'Ausiàs
 trac la contraclaror,
 el pinyol i la molla
 del tràngol que em remou
 per ésser el cantaire
 que abomina eixutors
 i sap que el bull que l'omple
 és la carn de l'amor.
 Avui hi ha qui renega
 de l'idioma en bloc.
 I es blasma Catalunya,
 l'Alguer i el Rosselló,
 destralejant la còrpora
 de la soca major,
 la soca mare amb saba
 d'harmonitzat rebrot.
 Assoliré la fúria
 contra el renec dels bords
 que un jorn albiraran
 l'olor i la claror
 de l'ull viu que té el poble
 contra els armats sorolls.

[*Rondaire esmaïperdut*]

19

Ai, ciutat d'engranatges,
de ferritges i draps,
de cultura a mig lleure
i alens embarrancats!
Temps era temps, series
placívola a la vall,
vora un riu petitó
que acaronava el flanc
de la teua grisalla
de poble emmerletat.
El torn de les filoses
ja s'ha enteranyinat.
Avui ets més intricada
de fúria i treball,
més abocada als vents
boirosos de l'atzar
i lliure i cridanera
per invençut combat.
Et duc dintre el seny càlid
i dintre de la sang,
avesat als costums
que de tu jo he heretat.
I cante sota teula,
i cante al gris barranc,
ferit de risc ombrívol,
calent de llibertat
i amb el bolígraf com
un estilet flagrant.

[*Rondaire esmaïperdut*]

20

La vida delimitada
 per horaris i quefers
 dóna, a la fi, un càlcul gris
 d'atrafegat jornal·er.
 La ciutat xucla, imperant,
 la feina del bon obrer,
 aquell que heretà designis
 de mall, de torn i teler
 amb lleugeres apetències
 d'utòpic joc insistent
 que ja somniava l'avi,
 republicà vehement,
 Joan de mitja raó
 i feliç analfabet.
 Tot açò m'omple la nit,
 tot açò em dóna remei
 per no sentir la buidor
 d'un viure eixut i desfet.
 La vida delimitada
 segueix en fat de renecs
 i una lluna sangonosa
 va il·luminant-me els secrets,
 missatges per al proïsme
 que es burla del meu deler.

[*Rondaire esma·perdut*]

21

Com un estel que punxa
les meditacions,
ve l'ombra del presagi
farcit d'espés dolor.
La metgia impossible
es viu a la foscó
i no calen remeis
d'elemental adob,
car un fum d'amargs dubtes
mustiga el bleix d'amor
i les queixes comunes
esdevenen cançó.
Llangueix la gosadia
de l'antic lluitador
i amb verins de sarcasme
el glavi es torna jonc.
En una gran gebrada
que ho aclapara tot,
la lletra poemàtica
que nodria el fervor
és contrapunt cansat
de dissonant bordó
acompanyat d'un llòbrec
redoble de tambor
que evoca fusells d'odi
en la contraclaror
d'una albada grisa
amb fred de paredons.

I grimpa la folia
per les venes de molts,
mentre el clam dels grans himnes
embruta raons
i els vells moren de fàstic
pregant un Déu millor.

[*Rondaire esmaïperdut*]

29

De la flor del magraner
he tret el color del viure:
vermell, sí, sempre vermell
en la pensa i en el llibre.

Al capdavall priva el doll
de l'oratge que em trasbalsa
i em quede mirant tenebres
amb la vena que em compassa.

Una sorda malaltia
de formigueig incessant
acusa ferides fosques
que fa temps m'han derrotat.

Malgrat tot segueix la via
del silenci i no se'n va
un quall amarg a la gorja
que és el crit ennuogat.

Vivim a terra, cantem
l'himne de la llibertat
amb tristesa i mosseguem
l'aire per a respirar

que a voltes es torna pànic,
mentre el vaivé de la mar
posa un toc de melangia
al vent de la veritat.

De la flor del magraner
la meua llàgrima trac.
I veig el món com un dèdal
confús de por i de sang.

[*Rondaire esmaïperdut*]

A cavall de la vida

A banda de la tasca de fer versos roents
 –a vegades armats d’hermetisme burleta–
 hi ha el meu trist quefer de sòrdida oficina
 que de xic em menava al deure obligatori.
 D’això, no me’n queixava. Sabia que en el curs
 anònim de la vida tot arriba a basar-se
 en un trànsit d’atzar. Deturar aquest vent
 era una bogeria i calia ésser dòcil.

Altrament, els veïns em dirien golafre
 i envejós dels qui anaven –picats de saviesa–
 a col·legis de *pago*, on mestres eclesàstics
 ensenyaven francés i moltes disciplines
 per fer-se homes de pro i triomfar en la vida.

Jo seguia calçant –això sí, ben decent–
 espartenyas de veta que deien catalanes.

No obstant això, en aquells llimbs d’obligada
 [adverança

em sentia feliç, però allà endins el cor
 del somni s’acreixia. Em sorgien les ganes
 d’un esdevenidor de més rang i creixença.

I un dia em vaig sorprendre mirant fèrvidament
 una posta de sol. I llavors vaig saber
 que jo seria sempre un cuc entre la boira,
 és a dir, un damnat del trauma de l’absència.

Misanthropia? No, sols desig solitari
 d’interpretar el foc secret que m’aïllava.

[*Missatges elementals*]

Menú de salvació

Graveu-vos al cervell
aquest menú substancios i perennal:
escudella, carn d'olla i cuixes de capó,
fruita fresca per les darrerries,
flams d'ou caramel·litzat,
unes copetes de benedictine
i una tassa de café ben carregat,
també caldrà un havà de bona marca
fumat amb parsimònia abacial.

Els feligresos pobres que dejunen,
a l'ara ja tenen el millor pa,
molla blanca d'anyell simbòlic,
càndida llana per al traspàs
i al clot la fe com a penyora mística.
Així es santificaran.

[*Els aclariments*]

El descàrrec

Em dolen els impactes d'un vell temps
que vertebrà el meu signe. Eren molts
els numerats amb marca de vedells
covant por negra.

Anys i parany s'evocuen rebutjant
els ulls que s'entendrien al so d'himnes
on els tambors ritmaven l'avenir
a contravent.

La tarifa de l'odi s'encrespava.
Les lleis afavorien les pistoles.
Era en el temps del fàstic i la reixa
amb signes crònics.

En el país del plom i la misèria
les lluentors daurades s'imposaven.
Una àguila volia segellar-nos
i es quedà en ànec.

La basarda insufflà la lletra morta
i una follia en creus de negres normes
eixamplava la nafra escampadissa
al blanc dels mapes.

Vénen forces d'arrauxades resplendors
per coure l'esperança que ens empenta
al bull tenaç. Veurem si va de veres
la Llibertat.

[*Els aclariments*]

Elegia a Francesc Perera

[El comandant dels miquelets, Francesc Perera, encarregat de la defensa d'Alcoi en 1708, fou enforcat per ordre del general vencedor i el seu cos posat després en la via pública per a escarment dels qui encara defensaven la causa d'En Carles d'Àustria. *Décadas de la Historia del Reino de Valencia*, llibre V, tom III, p. 865. Gaspar Escolano i Joan Baptista Perales].

Era com un llampec de vigoria,
 càlid consirós d'aquella boira
 que eclipsà tants designis de fermesa
 i posà Alcoi en peu de resistència.
 Francesc Perera, airós d'una aventura
 d'alta fidelitat insubornable:
 el lligam de la terra, el nuc foral,
 la llengua unificada per la sang,
 la raó carismàtica i el tindre
 un perquè d'evangèlica justícia
 contra els qui creuen que és preclar domini
 minvar el poble de pau congriada
 barrant-li els horitzons per sobreviure.
 Francesc Perera, heroi ineluctable
 malgrat el tràngol de la felipada
 que a terra nostra consumà l'estigma
 amb roentor de tirania obscura,
 volent occir les arrels vives, segles
 transcorregueren preterint la llengua
 amb la qual demanàvem l'equilibri
 que el bon poble volia a trenc d'albada.

Els maulets alcoians donen la cara.
Els botiflers fomenten les insídies
i és de veure a cavall Francesc Perera
comandant els fervors a tot coratge,
perquè la causa és justa i la recolzen
segles de populosa convivència.
Felip V va a la seua. No respecta
ni furs ni llengua ni sagrats costums.
És una au de rapinya incontinguda.
Què sap ell dels llinatges camperols
i d'aquells homes de menestralia,
herois d'enclusa i teixidors que feien
de sol a sol jornades impertèrrites?
Aquell reiot de randa i gran perruca
errà les lletres d'un decret infaust.
Fou el gran toixarrut del fanatisme,
un dèspota surenc semblant discòrdies,
mentre olorava roses de minué
a l'estil rococó que l'enfolia,
volent dissimular el verí bàrbar
que li minava el seny ple de cobdícia,
car ser monarca d'un país formós
era tenir més rang d'orgull i ceptre.
Ai Felipot de trista monarquia!
La flor de lis al soli i els llebrers
als teus peus per posar davant l'ull viu
dels pintors a bon sou, meticulosos
en perfilar aquells botons lluents
i els ors de la casaca lluidora.

El teu pecat cesari ja ni el salva
 la boniquesa del palau reial
 a tall de pur caprici versallesc
 i pulcra, embafadora arquitectura.
 A Xàtiva, la pira destructora
 diu que no vol el teu mandat. La cremes
 i li arranques la fe del seu baptisme,
 i l'holocaust del foc és com un símbol
 d'amor sacrificada. No pensaves
 el que feies, brutal, amb aquell trist
 decret de Nova Planta, un gran missatge
 d'ignomínia a tot lleu, màxima errada
 d'esmaperduda orbesa. Aquelles frases
 encara tenen un ressò de mort
 i un munt macabre de taüts congrien
 tanta dissort, tanta golafreria.
 Fóres igual que un sàtrapa insondable,
 un monòlit gelós d'odi que mai
 assumiria el viure dels fills que
 sols volien llaurar en la bonança.

I Perera va caure desarmat.
 S'encarnà el patronatge de Sant Jordi
 en germanor augusta de martiri,
 car també el duia al cor com viu emblema
 que Alcoi i Catalunya conjuminen.
 La fúria brutal es desfermava.
 Enforcat va morir el paladí
 que defensà la vila. Qui el plorava?
 El plany secret era un gran bull al poble,

un bull que no minvà mai l'esperança.
La llibertat, la llengua amorosida
i el bagatge fervent no s'han perdut.
Tot esclata en roselles d'al·leluia
malgrat les asprors tèrboles que assetgen
les veritats redones de la història.

Francesc Perera avui és arrel votiva
–heroi sencer ja sense teranyines–,
com un clam de clarícia desperta
que ens assenyala el provident camí
per a noves conquestes que deleren
la petja que ens marcà el teu sacrifici.

DE *QUADERN VERMELL* (1986)

L'ocell mort

Un ocell mort al camí
sembla el nostre esperit a sòl de terra.
Semat de refilets, ja no modula
el so del goig libèrrim
ni l'impuls d'eivar-se entre el blau verge
de l'aire que estrenava a trenc d'aurora.

Hem de pensar que la desolació
té la crueltat silenciada
dels ocells que sobtadament pereixen
robant-nos una mica de música
original, primigènia,
generosament lliure i virginal,
gairebé per tothom compresa.

[*Ritual de l'enyor*]

V

M'ha enervat aquell viure on tot s'immola,
m'ha crescut a l'esquena la fatiga.
Sofresc d'un son que a voltes em castiga
agafat pels sotrac s d'aquella mola.

El contacte amb el món m'infon l'escola
de l'aspra sapiència. Ja espiga
la saó el fruit possible de l'artiga
malgrat l'oratge fosc que l'envirola.

Justa és la matemàtica del poble.
No es trenca el càlcul per mesura noble
quan el nivell vital salva la runa.

La història rodola immensament
i el resum s'enforteix en puny fervent
—pa, vi, sal i raó— de sol a lluna.

[*Sonets d'insistència*]

VII

Hem tastat la vida erigint-se en massa,
coberts de malura però plens de llum,
i així hem assolit salvar la carcassa
que ara es renovella contra el fem i el fum.

Hem fet d'aquell odi vincl de clarícia
per poder clamar al camí auroral
la justa raó que obri a la injustícia
un tremp de fortlesa germinal.

La proa de la nau solca esperances,
l'escuma signa al nord el rumb millor
encar que el somni siga escadusser.

Hem suat i podem trencar les llances.
S'albira a l'horitzó la vermellor.
No és la sang feta llum del món sencer?

[*Sonets d'insistència*]

XIII

Fallava el bàlsam contra les tenebres.
Teixíem tela fosca dins el cau,
però uníem les mans entre les febres
contra la inútil fressa del sarau.

Ressonaven cançons *neoyorkines*
per calmar la frisança amargament
i en el domini vast de les inquinaes
els himnes s'aixecaven a tot vent.

Mentre, aquelles paraules musicades
destil·laven verins de mare falsa.
S'onejaven banderes de furor.

«La guerra és bona perquè l'home exalça»
–ens deien. I les terres desolades
pudien al voltant del vencedor.

[*Sonets d'insistència*]

XX

I si el futur fracassa i la marxa s'atura
per dissenyi d'un fat d'espectre malastruc,
ens restarà el rou pur i la nomenclatura
de dir rosa a la rosa i treure un poc de suc

a l'arena i la cendra. No sorgirà cap plany
ni cap norma per fer conreus de flor i espiga.
Potser un nou vaixell, inconegut i estrany,
al sorral ens arribe amb la bandera amiga.

Un nou goig planetari trasminarà l'amnèsia
i la Natura en gràcia bastirà el gran prodigi
de la clarividència que sempre ens ha fallit.

Ens colpirà el llamp viu de la palingenèsia
i establim de nou, sobre el darrer vestigi,
la galàxia espermàtica del ferment infinit.

[*Sonets d'insistència*]

Clara llibertat

La Llibertat va i diu:
–Jo sóc una altra cosa.
Pòlida en foc o fred però pòlida
amb insistència, amb risc, amb clams d'hosanna,
essencial trepig per les senderes
que jo sempre he triat
amb fúria congènita, crit ofegat
contra el bàrbar oripell
que aixeca protocols
en codis de paüra organitzada
a les més pudents clavegueres,
a les bardisses de la infàmia més corrupta.

Amb el tors flamejant
delerem aclarir les clàusules obscures
i el colpeig de les ones més nefastes que envaeixen
les zones de la vàlida existència,
sense amagar la cara,
sense embrutir les roses,
tot encimbellant al cor la norma substantiva
que ens convida a un futur en què s'arboren
les mesures nadiues.

Cal esbrinar els qui tramen
la maligna consigna, les harpies
que maquinen paranys per implantar
el silenci més fosc contra la crida clara
que ens mena al gran Principi.

Un laberint de dubtes eclipsa les clarícies,
però resta sempre, sempre,
la flama resurrecta, l'esplendor
de l'Home alliberat que mai no deixa
la gran base profunda i el coratge
de l'alè que travessa les foscúries,
abrandat per un baf immensurable
de suors i martells que matinegen
i s'enlairen al fat d'un món possible.

[*Èpica personal*]

Clam consanguini

Encara que l'oblit a poc a poc funciona
i amb sutges de nostàlgia el llangardaix mimètic
munte el xou sumptuós entre ritmes daurats
dels saltirons polítics, el llamp incrèdul puja
cremant brossa com una inextingible alimara.
Hem sabut del risc dels punys conjurats
volent salvar allò que ens resta i que no mor:
la raó enarborada, el fur de sang calenta,
la pell sotmesa al torn de les dures jornades
i, sobretot, el ritu de saber-se fermalls
de la tenaç paciència, del bram reassumit
que és ja palingenèsia de la llum que ens empenta
i encén la joia en síl·labes que unifiquen la sang
sofrida i solidària.

[*Èpica personal*]

Oda a la utopia

Somni auroral, quimera, alè dels desvalguts:
brolles com sang nutrícia, des del bleix
de la idea comuna,
com una alba de joia matinal
que il·lumina el coratge inspirador
de músculs ben tibats i gamfarons vermells.
Perquè cal sobreviure
a través de la fèrvida esperança,
encara gris tabú sense resposta.

Treballs i causes conjuminen trets
de vasta fantasia il·luminada.
No tot serà entelèquia si el futur
nodreix possibles pactes planetaris.

Si hem sabut de les guerres sangonoses
i del plany de la llarga resistència,
dret tenim per als fills que ens seguiran,
malgrat trenquen el vincle antic dels pares.

El món encara cria fruits novells
en inèdits auguris de bonança
contra les famolenques agonies.
El món pot germinar en nova artiga
el pa i el vi de la clarividència
sense el mite en què l'home s'encegava
quan l'arbre comunal ens repartia
la migrada aliança tenebrosa.

Si les obscures normes sovintegen,
alçarem puny i veu a ras de terra.
Sempre hi haurà una espiga feta auguri
multiplicant la fefaent collita
i erigint-se en invicta fortalesa.

Set d'humana consigna ens alliona
tot per capir el general missatge.
De moment esgrimim la proa intrèpida
i l'estel portàtil del tremp que lluita.
Farem per esmolar tendresa i fúria,
per no perir a fosques, sense alçar
la paràbola clara dels orígens
que ens han dut, per l'alè del sacrifici,
a rebel·lar-nos contra la foscúria.
Mai no amaguem la sang perquè és el viu
testimoni de l'home, set que vetla
i comparteix el clam insubornable
contra l'atzar febril que abriva el viure
d'un segle que agonitza a colps científics,
però encara ens emmerda d'intricats axiomes.

La Pàtria és clara i vol simplificar en l'home vot i
[paraula
i, si cap, també la magna transparència.

[Èpica personal]

Cor final

Pous de quitrà i melassa
 ens assetgen per fer,
 del bon bany provàtic
 sota la lluna al ple,
 un negatiu parany
 d'odiosos renecs.
 Després, de la testa als peus,
 rentats definitivament,
 sortirem al sol i a l'aire
 tots junts alliberats.
 A mitjanit, quan la calma
 del món ens sotge l'esquelet,
 ens armarem de concòrdia
 per al pervindre.
 I cantarem la cançó de les galàxies
 a temps de compàs agosarat,
 i no caldran insígnies que confirmen
 la nostra inalterable fortalesa.
 Perquè el castell és d'ossos,
 d'alens inexpugnables,
 de sang ben mesurada,
 d'ulls nous que albiren
 les rutes més propícies
 per caminar vers l'horitzó
 de claredat inacabable.
 Per ara guaitarem
 els rums que ens inspiren
 zelosa vigilància,

cobertura, resposta
i alçària sens vertigen.
Volem tota la vida
per avivar la joia
del sol mediterrani.
Volem la necessària
pàtria de la justesa
per enfortir l'amor
i la sement que puga
repartir el pa a taula
com aliment plural,
com la mare que ofrena
la fidel companyia.
I a la nit, quan la fosca
ens agermane en neutra
senzillesa entranyable,
bandejarem els ídols
i engendrarem les noves
criatures que empenten
un futur sens tenebres,
tenint com argument
el clar portent invicte
de l'ampla llibertat.

[*Èpica personal*]

DE *LA ROSA QUOTIDIANA* (1990)

Dansa de Safo

Safo amidava el ritme dansarí
i al fulgor dels seus ulls l'amor quallava.
Ella dansava entorn als nus vibràtils
i s'escandia tota.

Entrecloïa estrofes a trenc d'alba
per sumar a les roses clarors plenes
i afegir a les nimfes el joc savi
de l'adònica pauta.

La serpent l'assetjava sigilosa
per oferir la poma d'Eva incauta
amb destí afirmatiu i sense estrofa
de flor, columna i àmfora.

Safo tingué una mort prodigiosa.
Versos d'escuma i nacre la conserven
i en la norma immortal de la bellesa
trena secretes danses.

Retrat fraternal

Tenia la germana
major un clar somrís
d'humilitat florida
i pensament submís.
Les eines de l'ofici
dansaven als seus dits:
les tisores lleugeres,
l'agulla de cosir
i el taulellet de fusta
on tallava els vestits,
tot esbossant les formes
embastades amb fil.
Cantava les cançons
ploroses dels anys 20,
abemollant la veu,
la romança endolcint
junt al balcó que olia
a alfàbrega i gesmil.
Tres mossos la rondaven,
tres focs per a un sospir,
en atzarosa tria
d'un incert avenir.
Tenia la germana
major un clar somrís.
Morí jove i va tindre
una filla i dos fills.

El record ens la fixa
al retrat esvaït,
quan tenia vint anys
un diumenge d'estiu.

L'ofici

Màquina d'escriure,
eina de treball
que has fet de ma vida
raó de jornal.
Missives ombrívoles
de negoci baix
sota aquella capa
dictatorial
al tors que menava
tot el ball del guany.
D'aquella oficina
crispada d'afanys
m'han restat les petges
d'uns dies infausts
i el càstig esquerp
de la malvestat.
Quan grimpaven versos
de ritme sobtat
com una esveltesa
feliç de la sang,
les tecles menaven
la crua i tenaç
lògica de venda,
preu mercurià
i xifra implacable
pujada de grau.
El vers es pansia
tot aclaparat

al pes procel·lós
que em barrava el pas.
Màquina d'escriure
i uns versos amargs,
esvaïts en l'ombra
d'un ofici esclau.

Sara

Abans el madrigal tenia el signe
del vertigen sonor, de l'entusiasme
compartit amb plenitud. Ara el temps
ens brinda una claror substanciosa
de madurada fruita. Valem més
per la serenor que per la collita,
pel vincle emparador que per la joia.
Tenim l'amenitat com el guany únic
que encarnem amb l'onada del diàleg.
Junyits i alliberats del fosc proïsmes,
escoltem en silenci, remorosa,
la paraula abismal, la que congria
vivència, costum il·luminat,
o siga, amor a punt d'atzar translúcid
que ens transparentarà per sempre. Jo
diré el teu nom com un desig final
d'intemporalitat enamorada.

Penèlope

Amor fidel però mortal!
 Desig gelós cerca bellesa,
 fruita madura, flor desatesa,
 fred de vestal,
 teixidora de la virtut,
 guardesa del nu carnal
 en perill de solitud.
 L'estimat, en llunyanies,
 tempta el fat de l'aventura.
 Parany del teler mesura
 l'ordim sens fi nits i dies.
 Al mar reclames la crida
 de l'arribada. Cautela
 i temor. Llarga és la tela.
 No acaba de ser teixida.
 I retruny la llançadora
 del teler enamorat
 mentre a la lluna s'enyora
 el viatger abrivat.
 El regrés, serà joiós?
 Ella interrogava el mar
 i el tornaveu del capvespre
 tenia l'onatge amarg.
 No s'aturava el teler
 ni arribava el navegant,
 ni eixia el sol pel ponent,
 ni eixia el sol pel llevant.

La rosa quotidiana

Espessa acumulació dels anys,
curs anònim, immensa correntia
covada en el silenci, vivament
guardàvem les difícils rebel·lies
com geranis al test. Era la por
que ens minava furgant-nos la carn tendra
per no atényer el raig de preferència.
La deessa dels goigs inabastables
arribava amb cautela al recer íntim,
com l'alba virginal que desvelava
l'horitzó cobejat i el clar inici
del clam incontingut, intransferible.
Fantasmagòrics dubtes assetjaven
la vida vertebrada en la infantesa.
I obríem el quadern per traçar bé
els gargots o les síl·labes que es tornaven
versos, ja de vegades, esotèrics.
Estranyament el somni apadrinava
l'impuls sagrat del viure en plena gràcia
i al sol sortien drupes i roselles.
Tot semblava posar un eix al món
amb prometença d'enamorament.
A la nit les estrelles imantaven
la solitud tenaç que ens acompanya.
Per ara l'abandó en varada pugna
articula esclavatge, estèril fúria
o cendra de la rosa quotidiana.

CRONOLOGIA

- 1917 Joan Valls i Jordà naix l'1 de maig al número 7 del carrer Sant Francesc d'Alcoi, segon fill del matrimoni format pel barber de Muro Baptista Valls Reig i Teresa Jordà Arques, filla al seu torn de Rosa Arques Ibàñez, la «guapeta d'Alcassares», que havia nascut a Penàguila.
- 1921 Primers estudis a les Monges Paüles i a l'Escola de Donya Paca d'Alcoi.
- 1923/1930 Assisteix a l'Escola Nacional núm. 2, a la Plaça de Dins, amb els mestres Frederic Jornet i Joaquim Caerols. Primeres lectures a *El buen hablista*, llibre de poemes i proses castellanques que fou editat per primera vegada a València en 1889. Lliçons de solfeig amb Josep Carbonell Garcia a la Corporació Musical Nova de l'Iris, a la banda de la qual tocarà instruments de percussió. Molt jove encara, cantarà en La Capilla, formació coral d'aquesta entitat. Integrarà anys més tard l'Orquestra Iris, que amenitzava balls a l'Alcoi de postguerra, i l'Orquestra Simfònica Alcoiana com a violinista.
- 1931 Primer treball en una fàbrica de gèneres de punt. En una fotografia presa el 14 d'abril, dia de la proclamació de la II República Espanyola, es pot veure Joan Valls en companyia d'altres músics tocant la caixa en una manifestació pels carrers d'Alcoi.
- 1932/1936 Entra a treballar en una fàbrica de tints i acabats. A través del seu amic Rafael Mengual, oncle d'Ovidi Montllor, llegeix els poetes de la Generació del 27 i d'altres com Antonio Machado o Juan Ramón Jiménez. Escripura dels

primers poemes. En 1934 escriu el sainet *Quatre de la terra*, la seua primera obra, que fou representada per l'Acadèmia Politécnica d'Alcoi. Sovinteja l'Agrupación Cultural, societat de joves intel·lectuals d'esquerres entre els quals hi ha el ja citat Rafael Mengual, Copérnico Ballester, Francisco Jordà, Guzmán Coloma, Bautista Reig, Antonio Montava, Pascual Pla y Beltrán, Tomás Ferrándiz, entre d'altres. El 4 de juliol de 1936 publica el seu primer poemari, en castellà, *Sol y nervio*, prologat pel poeta d'Ibi afincat a Alcoi Pascual Pla y Beltrán, a la Impremta d'E. Vañó, del carrer García Hernández, 14 (actual Sant Francesc) d'Alcoi. El llibre a penes és distribuït per causa de la guerra. Arran de la publicació d'aquest llibre l'Agrupación Cultural tenia programat un homenatge al poeta per al dissabte 18 de juliol de 1936. Joan Valls havia escrit per a l'ocasió el poema titulat «Nocturno del amor fácil», pertanyent a un conjunt de poemes que potser es projectaven com a llibre amb el nom de *Romancero vital*. «El homenaje citado al comienzo de esta composición no llegó a celebrarse porque la noche misma del 18 de julio estalló la revolución provocada por la reacción fascista», anota Joan Valls en un quadern de tapes blaves on apareixen manuscrits els poemes que l'autor va escriure durant la guerra i que es publicarien amb el nom de *Poemes de la Guerra d'Espanya* en 2006.

1936/1939 Molts dels integrants d'aquella Agrupación Cultural, entre ells els escriptors Rafael Mengual, Ricardo Baldó, Armando García Monllor, Juan Gisbert Botella, Paco Mompó i el mateix Valls, constitueixen, el 20 de setembre de 1936, un Sindicato de Escritores y Artistas adscrit a la CNT i definit com una «agrupación de hombres que quieren servir con

su pensamiento, su arte y su acción la trayectoria revolucionaria y constructiva del proletariado». Entre juny de 1936 i agost de 1939 (ja a la presó del «Sueco»), escriu poemes al fil dels esdeveniments de la guerra que es publiquen a *La Gaceta de Levante*, *Humanidad* i *Joven Guardia*. Activitat teatral inspirada en el «teatre d'urgència» d'autors com Miguel Hernández, Max Aub o Rafael Alberti. El 17 de maig, al Teatre Calderón d'Alcoi, la companyia d'Emilio Vilaplana escenifica el seu romanç «La flor sangrienta». La Casa del Ejército Popular d'Albacete premia amb 5.000 pessetes el seu drama *Victoria*.

- 1939 El 5 d'abril és detingut acusat d'haver col·laborat en la premsa «roja», primer a l'Ajuntament, després a la presó que hi havia als laterals de l'antic mercat de Sant Mateu, més avant a l'antiga fàbrica d'Oliver, prop d'El Collao, i finalment a la presó instal·lada a l'Escola Industrial, on hi havia hagut durant la guerra l'hospital el «Sueco». El 23 de setembre fou afusellat Evaristo Botella Asensi, exalcalde d'Alcoi.
- 1940 A finals de febrer li és concedida la llibertat condicional i es reincorpora a l'oficina de la fàbrica on treballava abans de la guerra. No fou sinó 13 anys més tard, en 1953, que el Ministeri de Justícia espanyol l'eximirà d'antecedents penals.
- 1941 Publica per compte propi (en dos plecs per esquivar els problemes de censura i la manca de paper que hi havia) *Guirnardillas del nacimiento* amb un pròleg anònim que Adrián Miró atribueix a Rafael Mengual.
- 1947 Publica per compte propi *La cançó de Mariola*. L'11 de setembre es casa amb Roser Colomer Nadal, anomenada Sara

en els seus poemes. A València, de camí a Mallorca en el viatge de noces, deixa exemplars del seu llibre en una llibreria propera a l'Estació del Nord. Això li va permetre els primers contactes amb els nuclis valencianistes del Cap i Casal, importantíssims per a la seua formació intel·lectual i la seua carrera literària.

- 1949 Publica a Alacant *La estrella afirmativa*. Aconsellat per Carles Salvador i Josep Giner segueix per correspondència els cursos de valencià de Lo Rat Penat, que culminarien amb l'obtenció del títol de «professor de valencià» en poc temps.
- 1951 Publica a Alcoi *Gonzalo Barrachina (semblanza biográfica)*, el músic alcoià autor de l'Himne de Festes.
- 1952 Publica *L'home pot ésser àngel* a la col·lecció L'Espiga de l'editorial Torre de València, que dirigien Xavier Casp i Miquel Adlert Noguerol.
- 1955 Apareix *Presoner de l'ombra* a l'editorial Torre, llibre pel qual rep felicitacions de Joan Fuster.
- 1955 Mor el mestre, gramàtic i escriptor Carles Salvador, amb qui Joan Valls havia mantingut correspondència.
- 1956 Guanya la Flor Natural dels Jocs Florals de València amb la seua composició «Cant indígena», que seria incorporada a l'antologia *Toia d'ofrena* uns anys més tard. El premi li val el títol de Mestre en Gai Saber. La notícia va ser àmpliament difosa a Alcoi.
- 1957 El 26 de març és premiat amb la Flor Natural a Castelló de la Plana per «Càntic dels tres dons». El mes de juliol d'aquest any rep la Flor Natural a Sagunt pel seu poema «Rims a

Sagunt», ciutat on el mateix mes hi hagué una trobada d'escriptors a la qual assistiren, a més del nostre poeta, els escriptors Francesc Almela i Vives, Jaume Bru i Vidal, Rafael Villar Belenguier, Joan Fuster, Vicent Andrés Estellés, Xavier Casp, Maria Beneyto o Maximilià Thous entre d'altres. El mes d'octubre rep la Flor Natural a Gandia per «Cant a Gandia». La filà Mossàrabs (els *Gats*) obsequia el poeta amb una «englantina d'or» que, subhastada a través de Radio Alcoy, recapta 4.000 pessetes que van ser lliurades al poeta en compensació a l'import del premi que Valls havia donat als damnificats de la riuada de València d'aquell any.

- 1958 L'Institut Andreu Sempere d'Alcoi li publica *Grumet a soles*, obra escrita a finals dels anys quarantes.
- 1959 A l'editorial Torre publica *L'íntim miratge*, llibre que havia estat finalista del premi Ciutat de Barcelona de l'any anterior. Amb *Paradís en blanc* guanya el Ciutat de Barcelona i l'Ajuntament d'Alcoi li organitza un homenatge. Al febrer guanya la Flor Natural a la ciutat brasilera de Sao Paulo per «Idil·li de la rosa».
- 1960 Premi a Lo Rat Penat per «Oda a Joaquim Sorolla», a Alcoi per «Lloança a la Verge dels Lliris». El Centenar de la Plo-ma de Barcelona li premia el sonet «A la Senyera». L'Institut Andreu Sempere d'Alcoi publica *Toia d'ofrena*, antologia de poemes premiats on apareixen entre d'altres les composicions citades i que li prologa Jordi Valor i Serra. L'editorial Sicània edita *Tast d'eternitat* amb pròleg de Nicolau Primitiu, director de l'editorial, i dibuixos del pintor alcoià Màrius Candela Vicedo.

- 1961 Fa una lectura de poemes a Barcelona on, segons Adrián Miró, Valls hi dona a conèixer poemes de *Versos a Sara* i d'*Hereu de solituds*. Amb *Versos a Sara* guanya el Premi València de la Institució Alfons el Magnànim de la Diputació de València.
- 1962 Amb «Lloança a Alacant» obté el Premi Diputació d'Alacant en els Jocs Florals VII Centenari de Pego. A Mallorca guanya el Ciutat de Palma amb *Les roses marginals*.
- 1963 Englantina d'Or als Jocs Florals de Lo Rat Penat amb «Tríptic del verb nostrat». Entra a treballar com a arxiver a l'Ajuntament d'Alcoi.
- 1964 El «Poema de la rosa infinita» obté el premi Viola d'Or als Jocs Florals de la Llengua Catalana de Perpinyà. Publica *Paradis en blanc* prologat per Octavi Saltor a l'Institut Andreu Sempere. Amb «Soliloqui a temps d'enyor (Tríptic a la Mare de Déu)» rep el Viola d'Or de Lo Rat Penat. A París el compositor alcoià Amand Blanquer, gran amic de Valls, compon la peça coral «Cant a la Verge» amb text del poeta. Publica, en castellà, el poemari *Primavera del prodigio*, premi Saeta de Oro d'Alcoi.
- 1965 Es publica a la Imprenta Hispania Alcoyana el seu llibre *Les roses marginals*, que prologa José Vicente Mateo. La «Balada de Teresa Bou» guanya el Premi País Valencià als Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats a Montevideo (Uruguai). «Criatura en la boira», «Balada de l'avi mort» i «Tríptic d'amor i acatament» reben diversos premis als Jocs Florals de València i Castelló de la Ribera.

- 1966 Premis a València, Xàtiva i Caracas (Veneçuela) per «Geòrgica amb figures», «El pa viu (glossa de l'eucaristia)» i «Enyor d'una pàtria», inclosos a *Antologia de poemes premiats* (1970).
- 1967 Guanya el Ciutat de Barcelona per *Versos a Sara*, llibre que li publica la Diputació de València. El periòdic *Ciudad* li organitza un homenatge a la sala Monterrey d'Alcoi on parlen i li dediquen poemes Antoni Revert, Francesc Bernàcer i el metge i escriptor Manuel Rodríguez Martínez. El «Poema de l'hivern humà» obté la Viola d'Or als Jocs Florals de la Vellesa de Barcelona i «Elegia de la vida incerta» als de Lo Rat Penat. Col·labora amb Amand Blanquer en la *Passió de Jesús* estrenada pel Teatro de Cámara La Cazueta d'Alcoi per Setmana Santa amb participació de la Coral Polifònica Alcoiana. El mateix compositor signa «Tres cançons sentimentals»: «Tornada de joventut», «Cançoneta del foc secret» i «La viudeta», publicades per Jaume Piles a València. Publica en castellà els poemes d'*Aria encendida*, premi Miguel Parera Cort dels III Premios San Jorge d'Alcoi.
- 1968 Amb «Només amor i prou» rep l'accèssit a la Viola d'Or als Jocs Florals de Lo Rat Penat i amb «Elegia a un manobre» l'accèssit a l'Englantina d'Or dels de la Llengua Catalana celebrats a Marsella (França). Publica *Palabras de hombre oscuro*.
- 1969 Apareix, en autoedició a la Imprenta Hispania Alcoyana, el seu llibre *Posicions terrenals*. Obté la Flor Natural de Lo Rat Penat pel poema «Estances de l'amor durable». Englantina d'Or a Guadalajara (Mèxic) per «Elegia a una pàtria marginal».

- 1970 Amb «Els fills de la sempre viva (homenatge a Constantí Llobart)» obté l'accèssit a l'Englantina d'Or als Jocs Florals de Lo Rat Penat. L'Obra Cultural del Monte de Piedad y Caja de Ahorros de Alcoy li publica *Antologia de poemes premiats*, prologat per Miquel Dolç.
- 1971 És finalista amb *Hereu de solituds* del Premi Carles Riba, d'Edicions Proa i Enciclopèdia Catalana. Publicat per Imprenta Hispania Alcoyana apareix en juny el poemari *De fuego y sombra* il·lustrat amb una vinyeta del pintor Manuel Vivó.
- 1972 La Diputació d'Alacant publica *Hereu de solituds*. Edita els poemes de *Reunión privada* a la impremta La Victoria d'Alcoi. L'Instituto Alcoyano de Cultura Andrés Sempere, amb pròleg de Jordi Valor i Serra, publica *Sainets alcoians*, que aplega algunes de les peces amb què l'autor havia contribuït a revitalitzar aquest gènere teatral des dels anys seixantes: *El primer tro* (1963), *La visita del Blavet* (1968), *La filla del Cop* (1970) i *El crit de la festa* (1972).
- 1973 Estrena el sàinet fester *Un valset de l'antigor*.
- 1974 Premis a Benissa, Font de la Figuera, València i Vila-real per les seues composicions «Oda a Benissa», «Tres sonets a un poble valencià», «Clam de la pàtria viva» i «Tres cants a la taronja» respectivament. Estrena els sainets festers *Mati de diana* i *La vinguda del rei Pere*. Guanya el Premi Ausiàs March de l'Ajuntament de Gandia pel poemari *Breviari d'un eremita urbà*.
- 1975 Publica *Breviari d'un eremita urbà*. Amb el poema «Coral d'exili» obté l'accèssit a l'Englantina d'Or a Caracas (Ve-

neçuela), amb «Sonets tardorals» la Viola d'Or i Argent a Barcelona, la Viola d'Or a València per «Soliloqui» i la Flor Natural de Benissa per «Salm per la pau». El 20 de novembre mor el dictador Francisco Franco. El mes següent l'Obra Cultural del Monte de Piedad y Caja de Ahorros d'Alcoi li publica *Cent serafins*, una selecció dels poemes –uns cinc-cents– que amb el pseudònim Serafí havia anat publicant al periòdic *Ciudad* des de 1963. A l'abril l'Ajuntament d'Alcoi, presidit per l'alcalde Jorge Silvestre Andrés, ret homenatge oficial al poeta en presència del professor Manuel Sanchis Guarner i el president de Lo Rat Penat Emili Beüt.

- 1976 Al mes de juny, al Teatre Circ d'Alcoi, el cantautor i escriptor alcoià Francesc Moisès (pseudònim de Francesc Ferrando) presenta unes cançons de *Breviari d'un eremita urbà* harmonitzades pel compositor Xavier Darias. El seu poema «A temps d'amor» és premiat amb la Flor Natural a Paterna.
- 1977 Estrena per l'abril el sàinet fester *Febreta d'abril* i per l'octubre, amb motiu del Mig Any, *Madalenes per a Jordi*, dirigida per l'actor alcoià Miquel Martí. Participa en l'homenatge a l'escultor barceloní Josep Pérez, Peresejo (Barcelona, 1887-Alcoi, 1978). Finalista del Premi Erato de Figueres amb *Les hores vives*.
- 1978 En edició pròpia, a Hispania Alcoyana, apareix el seu llibre *Les hores vives*, prologat per Enric Botella Oltra. Englantina d'Or a Barcelona per la seua composició «Les roses repartides (poema a Catalunya)».
- 1979 La Diputació d'Alacant li publica l'antologia de poemes guardonats *Temps de saó*. Estrena del sàinet *En plena glòria*,

dirigida per Ramon Micó i amb vestuaris i decorats de Paco Aznar.

- 1980 El 19 de gener s'estrena al Teatre Reial de Madrid la *Cantata de Nadal*, amb lletra seua i música d'Amand Blanquer, dirigida per E. García Asensio pel Cor i Orquestra de RTVE.
- 1981 La UNICEF premia un text seu que Amand Blanquer li havia sol·licitat per a l'Any Internacional del Xiquet, «Xiquet universal», després rebatejat «Simfonia coral», obra que fou programada per al curs 1989/1990 per l'Orquestra Simfònica i el Cor István Kiraly de Budapest. Després de quasi cinc anys aturada per problemes de censura envers el nom inicialment proposat per l'autor –«Obra poètica catalana completa»– per part, entre d'altres, del llavors president de l'Institut d'Estudis Alacantins l'alcoià Adrián Espí Valdés, la Diputació d'Alacant publica el mes de maig l'*Obra poètica* de Joan Valls amb pròleg d'Emili Rodríguez-Bernabeu, l'estudi més exhaustiu fet fins aleshores de l'obra del poeta alcoià. Aquesta edició conté els primers catorze poemaris de Valls. Per votació popular rep el premi Peladilla d'Or instituit pel periòdic *Ciudad de Alcoy*.
- 1982 Estrena del seu sainet fester *Recialles de la festa*. En complir els 65 anys Joan Valls es jubila del seu treball com a arxiver de l'Ajuntament d'Alcoi.
- 1983 Finalista del Premi Ausiàs March amb *Sonets de la fita obscura*. Apareix l'antologia de poemes, a cura de Pere Bessó, *A cavall de la vida* a l'editorial Víctor Orenge de València, número 1 de la col·lecció Jaç de Palla. El cantautor Francesc Moisés grava el disc *Potser un dia* amb vuit poemes de Joan Valls.

- 1984 Forma part, amb Rafael Mengual i Francesc Bernàcer, del jurat del I Premi Manuel Rodríguez Martínez d'Alcoi, instituit en memòria del seu amic, metge neuropsiquiatre i escriptor (Madrid, 1920-Alcoi, 1983). Apareix el seu llibre *Sonets de la fita obscura*. En edició sufragada per l'autor la Imprenta Hispania Alcoyana publica *La guapeta d'Alcassares*, teatre popular d'acció ambientada en els anys de la Revolta del Petrol (1873) en homenatge i record a la seua àvia Rosa Arques Ibàñez. A València rep el Premi Sanchis Guarner de la Diputació de València en reconeixement a la seua trajectòria. També és nomenat Persona Grata a Xixona. El 21 d'abril, amb música d'Amand Blanquer, el seu poema «Prec a Sant Jordi» és cantat al final de la litúrgia de la *Missa a Sant Jordi* del compositor alcoià, que fou estrenada en 1982.
- 1985 L'editorial Tres i Quatre de València publica el seu llibre *Anys i paranys*, amb pròleg de Josep Iborra. El poemari és reconegut amb el Premi de la Crítica d'aquell any. El 13 de desembre l'Ajuntament d'Alcoi, presidit per Josep Sanus, previ acord del mes de juny, decideix dedicar al poeta l'antic carrer Viriato, des de llavors «poeta Joan Valls». Estrena del sàinet *La rodella*.
- 1986 La Diputació de València publica, amb pròleg d'Antoni Revert, *Quadern vermell*. El periòdic *Ciudad*, amb motiu del cinquantenari de l'aparició de *Sol y nervio*, ret homenatge al poeta amb articles d'Antonio Revert, Ana Delgado, Marcos Grau i Adrián Miró.
- 1987 En el quarantè aniversari de la publicació de *La cançó de Mariola*, el Centre Municipal de Cultura d'Alcoi, dirigit

per Jordi Botella, publica *Homenatge Joan Valls (obra poètica 1947/1987)*. L'edició conté, a més de sengles article signats per Jordi Botella i Manel Rodríguez-Castelló, una mostra de quaranta poemes seleccionats per aquest primer, dades biobibliogràfiques i un àlbum fotogràfic preparat pel fotògraf alcoià Xavier Terol. Els actes d'aquest homenatge es completaren amb una exposició de fotografies a càrrec del ja citat Xavier Terol, el vídeo realitzat per Josep Sànchez, Josep Sirera, Lluís València, Eladi Silvestre i David Climent, el muntatge teatral dirigit per Juli Cantó *Si escrius versos et tornaràs boig*, un recital de cançons de Francesc Moisès i Jordi Gil, l'actuació de la Coral Polifònica Alcoiana amb la interpretació de les «Tres cançons sentimentals» musicades per Amand Blanquer, i una xarrada d'Adrián Miró sobre la poesia en castellà de Joan Valls acompanyada per una recitació de l'actriu Àngels Sanz. En edició pròpia apareix publicat a la Imprenta Hispania Alcoyana el seu *Glosario navideño* amb pròleg de l'autor.

- 1988 Al juny l'escriptor alcoià Adrián Miró, gran amic de Joan Valls, conclou la sèrie d'articles sobre la vida i l'obra del poeta que havia iniciat al periòdic *Ciudad* en maig de 1987 i que recopilaria un any més tard en forma de llibre.
- 1989 La Caja de Ahorros del Mediterráneo publica la biografia d'Adrián Miró *Joan Valls, vida y obra de un poeta*, número 247 de la seua col·lecció. Francesc Moisès publica el disc *No faré la partença*, que inclou el tema sobre el poema de Valls «Això de collir estels» (*Breviari d'un eremita urbà*), ja aparegut en el seu disc anterior, però ara en format de jazz. El 28 d'agost, després d'uns mesos de salut molt precària, mor

Joan Valls i Jordà. Al Rialto de València (Centre Dramàtic de la Generalitat Valenciana, dirigit per Antoni Tordera), es presenta a la tardor l'espectacle poètic *Valls endins*, recitat per Rosanna Espinós, Begonya Mezquita, Pepa Miralles i Manel Rodríguez-Castelló i amb música interpretada per Marisa Blanes (piano), Eduard Terol (clarinet) i Rafael Terol (violoncel).

- 1990 *Canelobre*, la revista de l'Institut de Cultura Juan Gil-Albert de la Diputació d'Alacant, coordinat pel professor Lluís Alpera, publica en el seu número 17/18 el monogràfic *Estudis i semblances entorn a Joan Valls*, amb contribucions de 67 escriptors i artistes del País Valencià. Apareix, en edició a cura de Lluís Alpera, el llibre pòstum de Joan Valls *La rosa quotidiana* publicat per l'editorial Bromera. L'Ajuntament d'Alcoi publica *Imatge de Joan Valls (1917-1989)*, volum coordinat per Francesc Blay, de l'Associació Cultural Alcoià-Comtat, amb vint-i-dos articles sobre el poeta. El 9 d'octubre s'inaugura a la Placeta del Fossar d'Alcoi l'escultura dedicada a Joan Valls, obra de l'artista alcoià Ismael Belda. Apareix l'antologia bilingüe de Lluís Alpera *Vint poemes* de Joan Valls publicada per l'Institut Juan Gil-Albert amb pròleg i informació bibliogràfica a càrrec d'aquest professor i poeta.
- 1991 El professor de la Universitat de València Ferran Carbó publica el seu estudi *La poesia de Joan Valls* a l'editorial Tres i Quatre, el més complet fins a la data i que actualitza la bibliografia existent sobre Valls. L'1 d'abril es crea l'Associació Cultural Amics de Joan Valls i Jordà amb una Comissió Organitzadora integrada per Francesc Bernàcer, Jordi Botella, Joan Carles Dauder, Josep Lluís Linares, Manel Ro-

dríguez-Castelló i Josep Torró i Santonja. Entre els seus fins estableix el de «la contribució a la difusió i estudi de l'obra del poeta alcoià Joan Valls i Jordà». Emili Rodríguez-Bernabeu publica a Alfons el Magnànim *L'Antologia poètica*, número 22 de la col·lecció, que inclou l'estudi introductori *De música i tenebra* i una mostra de quaranta-sis poemes de Valls.

1992 La Forest d'Arana de València publica el llibre *Foc secret* en homenatge a Joan Valls coordinat per Manel Rodríguez-Castelló amb quaranta-tres treballs de poetes i escriptors del País Valencià. El CEP (Centre de Professors) d'Alcoi, coordinat per Josep Lluís Peiró, edita un vídeo i una unitat didàctica sobre Joan Valls.

1993/1994 L'Associació Cultural Amics de Joan Valls i Jordà, a proposta de Vicent Romans, comença a organitzar els homenatges populars al poeta a la Placeta del Fossar el 1^r de Maig amb parlaments, recitació de poemes per part de socis i públic i de reconeguts poetes valencians, música de dolçaina i tabalet interpretada per Hiroshi Fuji i Lluís Torró i ofrena floral. El mestre japonès de dolçaina Hiroshi Fuji hi interpreta les seues versions d'*El cant dels ocells* de Pau Casals i *La Muixeranga*. L'acte va guanyant consistència i presència pública amb el pas del temps i la incorporació de la Coral Polifònica Alcoiana i l'actuació de diversos cantants. Al disc de Jordi Gil *Al meu país* de 1994 apareixen musicats dos poemes de Valls i al de Francesc Moisès *Teixidor* del mateix any tres més.

1995 El Consell Valencià de Cultura, amb introducció i selecció de Ferran Carbó, publica *Antologia poètica*, la més extensa

feta mai de l'obra de Joan Valls, amb 159 poemes. Amics de Joan Valls institueix els Premis Joan Valls i Jordà per l'Ús i Promoció del Català per a les comarques de l'Alcoià i el Comtat en els apartats individual i col·lectiu, que aquell any recauen en Rafael Sellés, del Centre Excursionista d'Alcoi, i l'Associació de Veïns de la Zona Nord d'Alcoi. El cantautor alcoià Jordi Gil Beneito publica el disc *Al meu país*, on posa música a poemes de Valls.

- 1998 Es publica a l'editorial Aguaclara d'Alacant l'*Antologia poètica comentada* a càrrec de Lluís Alpera, amb 110 poemes. El fotògraf Paco Grau edita *Ambaixades* amb imatges pròpies i la versió valenciana de les ambaixades de la festa de moros i cristians d'Alcoi realitzada per Joan Valls.
- 2000 La revista literària *L'Aiguadolç*, de l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, dirigida per Antoni Prats, publica en el seu número 26 la *Miscel·lània Joan Valls* amb articles de Lluís Alpera, Emili Rodríguez-Bernabeu, Josep Ballester, Adrià Miró, Vicent Valls, Manuel Garcia Grau, Tomàs Llopis, Àngel Montesinos, Manel Rodríguez-Castelló, Jordi Botella, Ricard Bañó, Josep Albert Mestre i Francesc Ferrando.
- 2005 L'IES Andreu Sempere d'Alcoi publica *L'Alcoi de Joan Valls: terra i llengua d'acollida*.
- 2006 La Xarxa de Biblioteques Municipals de l'Ajuntament d'Alcoi, dirigida per Josep Lluís Santonja, publica *Poemes de la Guerra d'Espanya (1936/1939)*, amb 81 poemes en castellà de Joan Valls escrits en aquest període, 41 dels quals apareguts en la premsa de l'època. Pròleg, edició i notes de Manel

Rodríguez-Castelló. La Biblioteca Virtual Lluís Vives, de la Xarxa Vives d'Universitats, i la Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes comencen la digitalització de l'obra poètica de Joan Valls.

- 2007 El número 22 de la revista *Eines*, dirigida per Jordi Botella i Enrique Ferre i coordinada per Carles Mansanet, de l'IES Pare Vitòria d'Alcoi, publica el dossier *La cançó de Mariola* amb motiu del cinquantenari de la publicació del primer poemari en català de Joan Valls. La col·lecció de poesia Edicions de la Guerra, número 65, de l'editorial Denes publica *La cançó de Mariola*, edició i pròleg de Manel Rodríguez-Castelló.
- 2008 En el vinticinquè aniversari del Premi de Poesia Manuel Rodríguez Martínez l'Associació Cultural Amics de Joan Valls i Jordà organitza els dies 14, 15 i 16 de març una trobada de poetes dels Països Catalans a Alcoi, a la qual assisteixen 32 autors, en homenatge a Joan Valls i Ovidi Montllor. Amb aquest motiu es publica l'antologia *Ponts de paraules*, amb poemes de 39 poetes.
- 2009 El 1^r de maig Amics de Joan Valls instal·la una placa commemorativa al número 7 del carrer de Sant Francesc d'Alcoi, casa natalícia del poeta, en presència de la família del poeta, encapçalada per Octavi Valls i Jordà, germà de l'autor. La placa conté la següent inscripció: «*I ens apleguen al cor les rebel·lies de l'esperança amb foc de llibertat (Les hores vives, 1978)*. En aquesta casa va nèixer un primer de maig el poeta Joan Valls i Jordà (1917-1989). En memòria i reconeixement del seu exemple civil i la seua tasca de dignificació de la llengua i literatura catalanes. Amics de Joan Valls, 1 de maig de 2009».

- 2012 L'editorial Denes publica *Tast d'eternitat* a la col·lecció Rent número 12 amb una introducció d'Enric Ferrer i Solivares.
- 2013 La Regidoria de Política Lingüística de l'Ajuntament d'Alcoi, amb Jordi Tormo i Santonja al capdavant, sol·licita a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua declarar Joan Valls i Jordà «Escriptor de l'any 2017».
- 2016 Iniciatives en l'àmbit de la societat civil alcoiana per a la declaració de l'any 2017 com a «Any Joan Valls». El Plenari de l'Ajuntament d'Alcoi, a proposta del regidor de cultura Raül Llopis i Palmer, declara oficialment la celebració de l'efemèride i el compromís, entre d'altres iniciatives, de la publicació de l'obra poètica de l'autor alcoià. S'hi aproven projectes didàctics, musicals, teatrals i plàstics a més a més dels estrictament literaris.

ÍNDEX

PRÒLEG	5
<i>100 ANYS, CENT POEMES</i>	11
LA CANÇÓ DE MARIOLA (1947)	
<i>Pels cinglés de Mariola</i>	13
En l'Alberri	14
Alta humilitat	16
Oreneta	17
L'HOME POT ÉSSER ÀNGEL (1952)	
El terrissaire	18
El fuster	19
El manobre	20
El camperol	21
PRESONER DE L'OMBRA (1955)	
Dubte davant l'ombra íntima	22
Ària blava	25
Les ales	26
GRUMET A SOLES (1958)	
Puig Campana és un cimer	27
Al ciclop d'aquest contorn	28
Elogi al raïm moscatell	29
Elogi a la magrana	30

L'ÍNTIM MIRATGE (1959)	
Rebel en solitud	31
Trencaclosques	34
Elegia diürna	36
TOIA D'OFRENA (1960)	
Memòria a mossén Torregrossa	39
Prec a Sant Jordi	41
A la Senyera	42
TAST D'ETERNITAT (1960)	
Ritual de tardor	43
Oda a l'home que treballa	44
Déu entre les coses	46
PARADÍS EN BLANC (1964)	
El plor i l'estrella	48
Germanors	49
Criatura al parc	51
LES ROSES MARGINALS (1965)	
El batec infinit	53
Dansa de la rosa	54
Foc central	55
El vers fraternal	56
La vida i el cant	57
VERSOS A SARA (1967)	
<i>Vaig venir del sorral on meditava</i>	58
<i>Mira, Sara, el barranc que al fons del poble</i>	59
<i>Presència de tu en les hores àuries</i>	60

<i>La pluja d'abril canta amb remor tendra</i>	61
<i>Només demane al cel que aquesta ruta</i>	62
POSICIONS TERRENALS (1969)	
Preludi	63
Vent de profecia	65
Destí de la poesia	67
La cèlica almoïna	68
Senyals de vida	70
La veritat castigada	72
ANTOLOGIA DE POEMES PREMIATS (1970)	
Elegia a un manobre	74
Els fills de la sempre viva	77
HEREU DE SOLITUDS (1972)	
Hereu de solituds	81
La vida entre parèntesi	83
L'ombra perdurable	85
Les ales impossibles	88
BREVIARI D'UN EREMITA URBÀ (1975)	
<i>Qui et veuria, Ausiàs March</i>	90
<i>Mare, em sent hostil entre les matemàtiques</i>	91
<i>Ausiàs March també aniria</i>	92
<i>Darrere de les paraules</i>	93
<i>El mite a la plaça pública</i>	94
<i>Després que he fet la troca del llarg torn laboral</i>	95
<i>Difícil és donar un nom a cada cosa</i>	96
<i>Assajaré la mínima presència</i>	97

<i>I direm el salm amb tot zel</i>	98
<i>D'Occident a Orient</i>	99

LES HORES VIVES (1978)

<i>Vaig nàixer ja punyit d'imperioses causes</i>	101
Lliçó d'història	102
Herència cabdal	103
Full d'almanac	104
La bèstia múltiple	105
Fidelitats	106
<i>En aquell temps vetat de boires legalíssimes</i>	107

TEMPS DE SAÓ (1979)

Coral d'exili	109
Les roses repartides (poema a Catalunya)	113

SONETS DE LA FITA OBSCURA (1984)

<i>No cal doldre's de l'ombra que s'atansa</i>	118
<i>Tant de temps va menar aquell teler</i>	119
<i>La va traure a ballar. Era formosa</i>	120
<i>Feia el balanç final amb serenor</i>	121

ANYS I PARANYS (1985)

<i>Drapaire va ésser l'avi</i>	122
<i>Diamant de la nit</i>	124
<i>Assoliré la fúria</i>	126
<i>Ai, ciutat d'engranatges</i>	127
<i>La vida delimitada</i>	128
<i>Com un estel que punxa</i>	129

<i>De la flor del magraner</i>	131
A cavall de la vida	133
Menú de salvació	134
El descàrrec	135
Elegia a Francesc Perera	136

QUADERN VERMELL (1986)

L'ocell mort	140
<i>M'ha enervat aquell viure on tot s'immola</i>	141
<i>Hem tastat la vida erigint-se en massa</i>	142
<i>Fallava el bàlsam contra les tenebres</i>	143
<i>I si el futur fracassa i la marxa s'atura</i>	144
Clara llibertat	145
Clam consanguini	147
Oda a la utopia	148
Cor final	150

LA ROSA QUOTIDIANA (1990)

Dansa de Safo	152
Retrat fraternal	153
L'ofici	155
Sara	157
Penèlope	158
La rosa quotidiana	159

*restarà l'estantissa baluerna
de la cultura
en curs formiguejant per nodrir
–encara–
la vital defensa de l'home
contra el fosc domini
del rinocerontisme.*

Joan Valls i Jordà

Aquest llibre s'acabà d'imprimir el 21 de març de 2017,
Dia Internacional de la Poesia, cent anys després del naixement
de Joan Valls i Jordà, setenta de la primera edició de
La cançó de Mariola i cinquanta de la de *Versos a Sara*
(Premi València 1961 i Premi Ciutat de Barcelona 1967).

